

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Repetitorluq
qadağan olunsa,
ali məktəblər
boş qalacaq
yazısı səh.13-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 11 dekabr 2024-cü il Çərşənbə № 224 (8597) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Bakıdan Brüsselə mesaj

Azərbaycan Avropa İttifaqı ilə münasibətlərin qorunub saxlanmasında maraqlıdır

yazısı səh.8-də

Azərbaycanda hakimiyyəti zorla dəyişmək planları iflasa uğrayıb

yazısı səh.9-da

Diplomatik xidmətdə ilginclik - maliyyə attəşesi

yazısı səh.4-də

Sülh sazişinə əsas iki maneə

yazısı səh.5-də

Nəsiminin Hələldəki məzarının taleyi

yazısı səh.7-də

Aİ-nin hərbi kəşfiyyatı Çermuxa yerləşdi

yazısı səh.5-də

35 saniyədə 554 mənzil satışı: MİDA-dan yeni narazılıqlar

yazısı səh.10-da

Gürcüstan dekabrın 14-nü gözləyir - qan tökülə bilər

yazısı səh.11-də

ABŞ siyasətində yeni "şəkil"ləndirmə

yazısı səh.12-də

DTX-nin həbs etdiyi xidmət rəisi hakim qarşısında

yazısı səh.3-də

İki mənbədən pensiya almaq - özəl pensiya fondları yaradılır

yazısı səh.14-də

Bakı səmasında dron uçurmaq qadağası

yazısı səh.3-də

ERMƏNİSTANIN ÇIXIŞ YOLU - NEYTRAL ÖLKƏ STATUSU

Digər yollar İrəvanı gec-tez "əjdahalar"ın qəzəbinə gətirə bilər, o sırada Azərbaycan da var...

yazısı səh.5-də

Qərb səfirliklərinin dövlət strukturlarına "sızmaq" cəhdi

Daxili proseslərə qarışmaq, QHT və media təmsilçilərini ələ almaq...

yazısı səh.9-da

Narişkinin "Bakı Vaşinqtonu eşitmir" açıqlamasına reaksiyalar

yazısı səh.4-də

Tokayevin BMT-nin baş katibi olacağı iddiası

yazısı səh.12-də

10 il əvvəl səfirimizi Suriyadan niyə çıxardıq - səbəblər

yazısı səh.7-də

İlham Əliyev Ərdoğanla Suriyanı müzakirə etdi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 10-da Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla görüşüb.

Söhbət zamanı dövlət başçıları Azərbaycanla Türkiyə arasında qardaşlıq və dostluq münasibətlərinin strateji müttəfiqlik zəminində inkişaf etdiyini bir daha vurğulayıblar.

Telefon danışığı əsnasında Cənubi Qafqaz və Yaxın Şərq regionuna aid məsələlərə toxunulub, xüsusilə Suriyada Əsəd rejiminin çökməsindən sonra yaranmış vəziyyət müzakirə olunub.

Dövlət başçıları bu münasibətlə Suriya xalqına təbriklərini, Suriya dövlətinin ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə dəstəklərini ifadə ediblər.

Prezident İlham Əliyev bundan sonra Türkiyənin yaxın dəstəyi ilə Suriyada sabitlik dövrünün başlayacağına ümidvar olduğunu bildirərək Azərbaycanın qardaş Türkiyə ilə birlikdə Suriya xalqının üzlaşdığı humanitar problemlərin aradan qaldırılmasına dəstək verməyə hazır olduğunu qeyd edib.

Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan bütün sahələrdə olduğu kimi, Suriya xalqına humanitar yardım və dəstək məsələsində də Azərbaycan və Türkiyənin birgə fəaliyyət göstərəcəyini məmnuniyyətlə qeyd edib.

Söhbət əsnasında Azərbaycan və Türkiyə arasında qardaşlıq və strateji müttəfiqlik münasibətlərinin inkişaf perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi aparılıb.

SOCAR-a yeni səlahiyyət verildi

“Şahdəniz” qaz-kondensat yatağının istismarının ikinci mərhələsi və Cənub Qaz Dəhlizinin yaradılmasına dair digər layihələrlə bağlı bəzi tədbirlər haqqında” Sərəncamda dəyişiklik edilib.

Prezident İlham Əliyev bununla bağlı müvafiq sərəncam imzalayıb.

Sərəncama əsasən, Dövlət Neft Şirkəti səhmlərinin 49 faizi dövlətə, 51 faizi isə SOCAR-a məxsus olan “Cənub Qaz Dəhlizi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti vasitəsilə layihələrin səmərəli idarə olunmasını təmin etməlidir.

Cəmiyyətin nizamnamə kapitalında dövlətə məxsus səhmlərin nizamnamə kapitalının 2 faizini təşkil edən hissəsi üzərində mülkiyyət hüququ Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinə və “Qiyamətli kağızlar bazarı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq, SOCAR-ın nizamnamə kapitalına ötürüləcək.

İndiyə qədər Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti Nizamnamə kapitalı 100 (yüz) milyon ABŞ dolları təşkil edən və səhmlərinin 51 faizi dövlət mülkiyyətində, 49 faizi isə SOCAR-a məxsus olan qapalı səhmdar cəmiyyətini təsis etməklə Layihələrin səmərəli idarə olunmasını təmin edirdi.

İqtisadiyyat Nazirliyi bu sərəncamdan irəli gələn məsələlərin həlli üçün zəruri tədbirlər görməlidir.

Sərəncam imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

“Dəfn pulu” yeni qaydada veriləcək

Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tərəfindən xidmət keyfiyyətini daha da artırmaq və vətəndaş məmnuniyyətini təmin etmək məqsədi ilə növbəti yeniliyə imza atılıb.

Nazirliyin mətbuat xidmətindən bildirilib ki, elektron xidmətlərin tətbiqi nəticəsində vətəndaşlar “Kapital Bank”-ın “Birbank” mobil tətbiqinə daxil olaraq əməliyyatlar hissəsində uşağın anadan olmasına və dəfnə görə onlara təyin edilmiş birdəfəlik müavinətləri görə biləclər.

Tələs, bitmədən sən də al. Fürsətlər tükenmədən tətbiqə gəl! Müavinətin məbləği, hansı növə aid olduğu barədə məlumatlar “Birbank” tətbiqində əks olunacaq.

Həmin məbləği “Kapital Bank”-dan nağdlaşdırmaq və ya “Birbank” tətbiqi ilə istənilən karta köçürərək də əldə etmək olar.

“Birbank” mobil tətbiqi olmayan müştərilərə isə SMS vasitəsilə keçid linki göndəriləcək ki, bu linkə daxil olmaqla birdəfəlik ödənişləri istənilən bank hesabına köçürmək mümkün olacaq.

Ehtiyatda olanlar hərbi xidmətə çağırılacaq

“Hərbi xidmətkeçmə haqqında” Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə” və “Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında” qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi üçüncü oxunuşda təsdiqlənib.

Qanun layihəsinə əsasən, hərbi vəzifəli ehtiyatda oluqları müddətdə hərbi təlim toplanışlarına aşağıdakı qaydada çağırılmalı bilərə: - birinci dərəcəli ehtiyatda olanlar - hər dəfə iki ayadək müddətə beş dəfəyədək, müvafiq icra hakimiyyəti orqanında həqiqi hərbi xidmətdən ehtiyata buraxılmış və müvafiq icra hakimiyyəti orqanının ehtiyatına keçirilmiş hərbi vəzifəli isə hər

dəfə iki ayadək müddətə on dəfəyədək, lakin il ərzində bir dəfədən çox olmayaraq;

- ikinci dərəcəli ehtiyatda olanlar - hər dəfə iki ayadək müddətə üç dəfəyədək, lakin il ərzində bir dəfədən çox olmayaraq;

- üçüncü dərəcəli ehtiyatda olanlar - bir ayadək müddətə bir dəfə.

Qanun layihəsinə əsasən, ehtiyatda olan birinci dərəcəli uçuş heyəti bu maddədə göstərilən hərbi təlim toplanışları ilə yanaşı, birinci dərəcə üzrə ehtiyatda olma müddətində, habelə uçuş təlimi keçmək üçün hər dəfə 40 günədək müddətə beş dəfəyədək toplanışa çağırılacaqlar. Dəyişikliyə görə, toplanışlara cəlb ediləcək hərbi vəzifəliyələrin sayını müvafiq icra hakimiyyəti orqanının təqdimatı ilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı toplanışlara cəlb edəcəyi hərbi vəzifəliyələrin sayını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı ilə razılaşdırmaqla müəyyən edir.

Layihəyə əsasən, müvafiq icra hakimiyyəti orqanında həqiqi hərbi xidmətdən ehtiyata buraxılmış və müvafiq icra hakimiyyəti orqanının ehtiyatına keçirilmiş hərbi vəzifəliyələrin toplanışlarda olmasının ümumi müddəti 30 aydan, ehtiyatda olan digər hərbi vəzifəliyələrin toplanışlarda olmasının ümumi müddəti isə 18 aydan çox ola bilməz.

Sərhədi pozmağa cəhd göstərənlər tutuldu

Azərbaycanın dövlət sərhədini pozmağa cəhd göstərən beş nəfər Əlcəzair vətəndaşı saxlanılıb.

Bu barədə Dövlət Sərhəd Xidmətinin mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, dekabr ayının 9-da saat 17:30-da Dövlət Sərhəd Xidmətinin Sərhəd Qoşunları Komandanlığının “Xudat” sərhəd dəstəsinin xidməti ərazisində Əlcəzair Xalq Demokratik Respublikası vətəndaşları - 1984-cü il təvəllüdlü Zehioua Mohamed El Amine, 1990-cı il təvəllüdlü Hamdani Hamza, 1993-cü il təvəllüdlü Boumaali Sid Ali, 1999-cu il təvəllüdlü Cherichi Hichem və 2003-cü il təvəllüdlü Nebab Aimen dövlət sərhədini pozmağa cəhd göstərərək saxlanılmışdır.

Araşdırma tədbirləri nəticəsində saxlanılan şəxslərin qeyri-qanuni yolla Avropa ölkələrinə miqrasiya etmək niyyətində olduqları müəyyən edilmişdir.

Fakt üzrə qeyri-qanun miqrasiya kanalının aşkarlanması istiqamətində əməliyyat-istin- taq tədbirləri davam etdirilir.

“Məktəblərdə pul yığılır” iddiasına nazirin cavabı

“Məktəblərdə hazırda sisteməlik şəkildə pul yığılır”.

Bu sözləri jurnalistlərə açıqlamasında elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev deyib.

O qeyd edib ki, müxtəlif zamanlarda ayrı-ayrı məktəblərdə belə hallarla bağlı şikayətlər olur və bunlar araşdırılır.

“Burada iki məsələ xüsusi qeyd olunmalıdır. Məktəblərdə hansısa səbəbdən pul yığılması yolverilməz haldır və bu, dəfələrlə deyilib. Sistem böyükdür. 4400 məktəbin hansısa birində bu hal baş verirsə, biz onu araşdırır və bununla mübarizə aparırıq. Həmçinin rüşvət və bu kimi digər iddialar sona cinayət xarakteri daşıdığı üçün hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən də araşdırılır. Biz həmin adamların müvafiq cəza almasının tərəfdarıyıq”.

Nazir vurğulayıb ki, bir müəllimin, məktəbin belə fəaliyyətini bütün məktəblərə şamil etmək düz deyil: “Belə bir ümumiləşdirmə ən azı məntiqli deyil. Söhbət bir məktəbdən gedirsə, onu araşdırıb təbii ki, ictimaiyyətə bu barədə məlumat verəcəyik. Bizim hazırda ən böyük problemimiz vətəndaş qəbulunda yaşanan anlaşılmazlıqdır. Çünki vətəndaşın şikayəti əsasında sübutlar olmadıqda bunu təsdiq etmək çətin olur. Bu halda cəza tədbiri görüldə direktor məhkəmə yolu ilə öz işinin bərpasını tələb edir. Biz çalışırıq ki, bu tip məsələlərdə hüquqi prosedurlar pozmayaq. Elm və Təhsil Nazirliyi kimisə işdən çıxarırsaysa, deyərək bir anlayış yoxdur”.

Xəyyam Mirzəzadə

Xalq artistinin ailəsindən Prezidentə təşəkkür

Xalq artisti Xəyyam Mirzəzadənin oğlu Pərvin Mirzəzadə Prezident İlham Əliyevə təşəkkür edib.

Modern.az xəbər verir ki, təşəkkür məktubunda deyilir:

“Möhtərəm cənab Prezident! Bu yaxınlarda Xalq artisti, bəstəkar Xəyyam Mirzəzadənin adının əbədiləşdirilməsi üçün Bakının küçələrindən birinə onun adının verilməsi bizim ailəmiz üçün olduqca qürurverici xəbər oldu.

Sizin bəstəkarla olan diqqətinizi biz həmişə hiss etmişik. Vaxtilə atamı “Şərəf” ordeni və “Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fəxri diplomu” ilə təltif etmişiniz. Xəyyam Mirzəzadənin sənətinə verdiyiniz dəyər üçün Sizə son dərəcə minnətdan.

Öz adımdan və ailə üzvlərim adından Sizə dərin hörmət və məhəbbətlə təşəkkürümü bildirirəm. Sizə və ailənizə möhkəm cansağlığı, ali dövlət fəaliyyətinizdə yeni uğurlar arzu edirəm”.

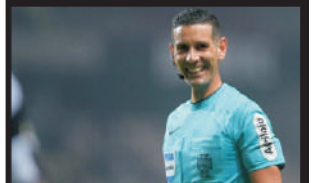

Eldar Əzizov rəisi işdən çıxardı

Pirallahı Rayon Mənzil-Kommunal Təsərrüfat Birliyinin rəisi Rəyal Sarıməmmədov vəzifəsindən azad edilib.

“Unikal” xəbər verir ki, bununla bağlı Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Eldar Əzizov əmr imzalayıb.

E.Əzizovun digər əmri ilə R.Sarıməmmədovun yerinə Həsən Cəfərzadə təyinat alıb.

“Elfsborg” - “Qarabağ” matçının hakimi açıqlandı

UEFA Avropa Liqasının Liqa mərhələsinin 6-cı turunda keçiriləcək “Elfsborg” (İsveç) - “Qarabağ” matçının hakimi bəlli olub.

AFFA xəbər verir ki, matçı Portuqaliyadan olan hakimler idarə edəcək.

Oyunun baş hakimi Antonio Nobre olacaq. Ona yan xətdə Pedro Ribeyru və Nelson Pereyra kömək göstərəcək.

FİFA referisi Nobrenin 38 yaşı var. O, bu mövsüm bütün turnirlərdə 15 oyun idarə edib. Qeyd edək ki, dekabrın 12-də keçiriləcək “Elfsborg” - “Qarabağ” oyunu Bakı vaxtı ilə saat 00:00-da start götürəcək.

keçməlidir. Daha yüngül olanlar oyuncaq sayılır və qeydiyyat tələb olunmur. Kvadropteri pilotsuz təyyarələrin qeydiyyatı portalı, Dövlət Xidmətləri portalı vasitəsilə və ya Moskvadakı Federal Hava Nəqliyyatı Agentliyinin ofisində qeydiyyatdan keçirə bilərsiniz. Bundan sonra dron nömre verilir, bu nömre çap edilməli və bir neçə yerdə gövdəyə yapışdırılmalıdır. Dronu yalnız böyüklər və ya 14 yaşdan yuxarı yeniyetmələr idarə edə bilər.

Rusiyada bu qanuna dəyişikliklər edilənə qədər dronun hər bir uçuşu üçün qeydiyyatdan əlavə, icazə də tə-

DTX-nin həbs etdiyi xidmət rəisi hakim qarşısında

Mirzə Cəlilov

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin sabiq rəisi polkovnik Mirzə Cəlilovun məhkəməsi başlayıb.

"Qafqazinfo"-nun əldə etdiyi məlumata görə, Naxçıvan Hərbi Məhkəməsinə keçirilən ilk iclasda müttəhim polkovnikin anket məlumatları dəqiqləşdirilib, ilkin dinləmələr keçirilib.

Hazırlıq iclasında işə mahiyyəti üzrə baxılır. Tərəflərin razılığı ilə cinayət işinin məhkəmə baxışına verilməsi qərarı alınıb.

İlham İbrahimovun sədrlik etdiyi hakimlər polkovnikin həbsdə mühakimə edilməsinə qərar veriblər.

İlk baxış iclası dekabrın 23-nə təyin edilib.

Qeyd edək ki, Mirzə Cəlilov Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti (DTX) tərəfindən həbs edilib. DTX-nin İstintaq baş idarəsində istintaq olunan iş üzrə təqsirləndirilən şəxsə Cinayət Məcəlləsinin 311.3.3-cü (rüşvət alma-külli miqdarda törədildikdə) və digər maddələri ilə yekun ittiham elan edilib.

Cəlilov Dövlət Xidmətinin rəisi vəzifəsindən əvvəl Naxçıvan Şəhər Polis İdarəsinin rəisi işləyib.

Türkiyəli iş adamına 10 il həbs verildi

Mehmet Şahan

Baş ofisi Fransada yerləşən "Thales International Western Counties B.V." transmilli korporasiyasının Azərbaycandakı nümayəndəliyinin direktoru Mehmet Şahan xüsusilə külli miqdarda yeyintidə təqsirli bilinib.

"Qafqazinfo"-nun məlumatına görə, türkiyəli iş adamının işinə Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə baxılıb.

Belə ki, M.Şahan 8 milyon 860 min manat mənimləmədə ittiham edilib.

İstintaq materiallarında qeyd olunub ki, M.Şahan 2014-2021-ci illər ərzində vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə edərək nümayəndəliyin fəaliyyətindən irəli gələn zəruri xərclərin qarşılanması məqsədilə həmin şirkətin mərkəzi ofisi tərəfindən ayrılmış ümumilikdə 8 milyon 860 min manat məbləğində pul vəsaitini rəhbərlik etdiyi qurumun müvafiq bank hesabından nağd, eləcə də başqa şirkətlərə xidmətlərin göstərilməsi adı altında köçürülərək nağdlaşdırılması yolu ilə mənimləyib.

7 il "Thales"-in Azərbaycandakı nümayəndəliyinə rəhbərlik edən M.Şahan 2022-ci ilin fevralında həbs olunub. İş adamı ifadəsində deyib ki, uzun müddət Fransada yaşayıb, fransızcanı mükəmməl bildiyi üçün Azərbaycana şirkət nümayəndəsi göndərilib. O, ittihamlara münasibətdə özünü təqsirli bilməyib.

Buna baxmayaraq, məhkəmə istintaqı ilə M.Şahana verilməmiş ittihamlar kifayət qədər dəlil və sübutlar, həmçinin şəhid ifadələri ilə təsdiqini tapıb. Hökmə əsasən, o, xüsusilə külli miqdarda mənimləmə cinayəti törətməkdə təqsirli bilinərək 10 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

qəmsal platformasındadır - xəritədə uçuşlar qadağan və ya məhdudlaşdırılan yerlər barədə məlumatlar qeyd olunur".

Natiq Ələsgərov bildirdi ki, dronların istifadəsinin tamamilə qadağan edildiyi ərazilər də var: "Bunlar yana-

Bakı səmasında dron uçuurmaq qadağası

Hüquqşünas: "Azərbaycanda dronlardan istifadə üçün qaydalar olsa da, konkret qanun yoxdur"

Lahıda Vətəndaş A filminin çəkilişləri zamanı İctimai Televiziyanın çəkiliş qrupuna məxsus dronla bağlı insident Azərbaycanda özəl dronlar mövzunu yenidən gündəmə gətirib.

"Turan" agentliyi yazır ki, dronlar dünyanın digər ölkələrində sərbəst satılır və istifadə olunur. Dünyada dronlar jurnalistlər, alimlər, reklamçılar, biznes nümayəndələri, həkimlər (təcili dərman çatdırılması üçün), pərakəndə satıcılar (malların çatdırılması) və poçt xidmətləri tərəfindən geniş istifadə edilir. Azərbaycanda isə mini pilotsuz aviasiya "məhdud istifadəli mülki əşyalar" kateqoriyasına daxil edilib və onların idxalı silahlar, partlayıcı maddələr, pul çapı avadanlığı və kosmik avadanlıqlar kimi ciddi qaydalarla tənzimlənir.

2023-cü ilin oktyabr ayında Milli Məclisdə deputat **Tahir Mirkişili** məsələni "Aviasiya haqqında" qanun layihəsinin müzakirəsi zamanı komitə iclasında qaldırıb. O, bir neçə santimetr uzunluğunda olan dronların bir çox hallarda şəxsi həyata, bəzən isə milli maraqlara ciddi təhlükə yarada biləcəyini qeyd edib. Eyni zamanda bir neçə kiçik dronun koordinasiyalı uçuşunun təyyarənin qəzaya uğramasına səbəb ola biləcəyini vurğulayıb.

"Hazırda dronların idxalı üçün çoxsaylı icazələr almaq lazımdır ki, bu da prosesi əhəmiyyətli dərəcədə ləngidir. Biz müasir texnologiyaları gözdən keçirə bilmərik. Pilotsuz uçuş aparatlarının öyrənilməsi, istifadəsi və yayılması gələcəyimiz üçün çox vacibdir. Hesab edirik ki, Azərbaycanda dronların idxalının tənzimlənməsi müəyyən qədər sa-

dələşdirilməlidir. Mənim məlumatıma görə, dronların idxalı üçün icazə sistemi keyfiyyətli sadələşdiriləcək və onlayn alətlər tətbiq ediləcək. Amma bu, nəzarətin zəifləməsi demək deyil".

Dronların idxalı, istehsalı və istifadəsi üçün Müdafiə Nazirliyi, Daxili İşlər Nazirliyi, Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti, Dövlət Sərhəd Xidməti və Prezidentin Təhlükəsizlik Xidmətindən icazə alınmalıdır. Bu icazələr alındıqdan sonra müraciət edənlər Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin nəzdindəki Mülki Aviasiya Agentliyinə, daha sonra isə AZAL şirkətinin Azəraeronaviqasiya Hava Hərəkəti İdarəsinə müraciət etməlidirlər.

"Belə bir bürokratiya dronların startaplarda, biznes strukturlarında, orta və ali məktəblərdə öyrənilməsinə, dizaynını və istifadəsini qeyri-mümkün edir, çünki qanunların pozulması cinayət məsuliyyəti yaradır", - deyir **Multi-media QHT-nin prezidenti Osman Gündüz** bildirib. "Dünyada və qonşu ölkələrdə dronların məqsədlərinə, uçuş hündürlüyünə və digər parametrlərə görə təsnifatı çoxdan müəyyənləşdirilib və onların qeydiyyatı üçün normal qaydalar tətbiq edilib" - o əlavə edib.

Ekspert əmindir ki, Azərbaycanda dronların idxalı və istifadəsi qaydaları əhəmiyyətli dərəcədə sadələşdirilməlidir: "Son zamanlar Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin səlahiyyətləri genişləndirilib. Ümid edirik ki, nazirlik bu məsələni nəzarətə götürəcək və digər normativ mexanizmlər təklif edəcək. Bunun üçün elektron qeydiyyat və pilotsuz uçuş

aparatlarının istifadəsinin qadağan olunduğu ərazilərin göstərildiyi rəqəmsal platforma hazırlanmalıdır".

"Bakı" Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov "Yeni Müsavat"a deyib ki, illərdir ki, Azərbaycanda dronlardan müxtəlif məqsədlər üçün istifadə ilə bağlı məsələ müzakirə olunur: "Bu məsələnin beynəlxalq normalara uyğun formada öz həllini tapması üçün zamanı buraxmışıq. Amma yenə də gec deyil. Dronların ölkəmizdə istifadəsinə məhdudiyyətlər qanunlar çərçivəsində aradan qaldırılması, dronlar "mülki dövryyəsi məhdudlaşdırılmış" əşyaların siyahısından çıxarılmalıdır".

Natiq Ələsgərov deyib ki, Azərbaycanda dronlardan istifadə üçün qaydalar olsa da, konkret qanun yoxdur: "Dövlət Mülki Aviasiya Agentliyi dronların qeydiyyatı və uçuşu ilə bağlı qaydalar müəyyən edib. Bu qaydalarla dronların istifadəsi o qədər qəlizdir ki, bir çoxları qaydalardan yan keçməyə üstünlük verir. Bundan başqa, dronların qeydiyyatı üçün Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti, Daxili İşlər Nazirliyi, Dövlət Sərhəd Xidməti, Müdafiə Nazirliyi və Prezidentin Təhlükəsizlik Xidmətinə müraciət etməklə icazə almalıdırlar. Bununla da məsələ bitmir, Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin Dövlət Mülki Aviasiya Agentliyi, AZAL-ın "Azəraeronaviqasiya" Hava Hərəkəti İdarəsi də razılığını bildirməlidir".

Natiq Ələsgərov deyib ki, Rusiyada dronların istifadəsi 1 mart 2024-cü ildə yenidən dəyişdirilən qanunla tənzimlənir: "Birincisi, çəkisi 150 qramdan çox olan hər bir dron qeydiyyatdan

ləb olunurdu. Onsuz uçuş yalnız aşağıdakı şərtlərin hamısı yerinə yetirildiyi təqdirdə mümkün idi:

*uçuş yaşayış məntəqələrindən kənarda həyata keçirilir;

*kvadropteri qeydiyyatdan keçib və hesab nömrəsi var;

*uçuş gündüz saatlarında baş verir, dron hər zaman bir-başına görünürmüşdür;

*uçuş hündürlüyü - 150 metrden çox olmayan;

*uçuş idarəetmə qüllələrindən və qadağan olunmuş ərazilərdən kənarda həyata keçirilir.

Bütün digər hallarda (şəhərdə, yüksək hündürlükdə və ya məsafədə) hər bir uçuş üçün ayrıca icazə almaq lazımdır.

2024-cü il martın 1-dən Rusiya Federasiyasının Nəqliyyat Nazirliyi çəkisi 30 kiloqramdan az olan pilotsuz təyyarələr üçün uçuş qaydalarını daha da sadələşdirdi. Bu çəkiddə olan dronlar adətən foto və video çəkilişlər üçün istifadə edilir. Qanuna dəyişiklikdən sonra icazə və uçuş planının təqdim edilməsi tələb olunmur. Dron 150 metr qədər yüksəklikdə olsa və əhalinin məskunlaşdığı əraziyə buraxılarsa belə, icazəyə ehtiyac yoxdur. Sadəcə, dronu uçuran onu bilavasitə müşahidə edə bilməlidir.

Məhdud uçuş zonaları, xüsusi zonalar, təhlükəsizlik tədbirlərinin həyata keçirildiyi yerlərin üstündəki hava məkanında dron uçuşu üçün icazə alınmalıdır.

Müxtəlif qadağa zonalarına baxmaq üçün ən əlverişli üsul "Skyscape" xüsusi rə-

“ABŞ bütün cəbhələrdə təşəbbüsü itirir”. “Yeni Məsəvat”ın siyasət şöbəsi yazır ki, bunu dekabrın 10-da Rusiya Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin direktoru Sergey Narışkin “Razvedçik” jurnalına müsahibəsində bildirib.

Onun sözlərinə görə, Vaşinqton postsovet məkanında da uğursuzluğa düşər olmağa başlayıb. O, Ermənistan və Azərbaycanın bütün məsələləri müstəqil həll etməyə üstünlük verərək, ABŞ və Avropa İttifaqının sülh yolu ilə nizamlanmaya dair tövsiyələrinə həqiqətən qulaq asmadıqlarını söyləyib. Narışkinin bu açıqlaması təsadüfi deyil: rəsmi Bakı Malta da ABŞ dövlət katibi Entoni Blinkenin vasitəçiliyi ilə Azərbaycan-Ermənistan xarici işlər nazirlərinin görüşünün təşkilindən imtina edib. Ermənistan XİN bəyan edib ki, Azərbaycan bu formatda görüşə razı olmayıb. Ötən həftə yayılan məlumatlarda qeyd olunurdu ki, Azərbaycanın görüşdən imtina etməsi Bayden administrasiyasının ermənipərəst mövqeyindən qaynaqlanır. Ona görə də Blinkenin təşəbbüsü ilə baş diplomatlar - Ceyhun Bayramovla Ararat Mirzoyanın görüşü olmayıb. Bundan əlavə, Bakı ikitərəfli danışıqları üstün tutur. Necə ki, bu ilin oktyabrında Kazanda keçirilən BRİKS sam-

miti çərçivəsində baş tutan liderlərin görüşündə üçüncü şəxs iştirak etmirdi. Yeni Kreml lideri Prezident İlham Əliyevlə erməni baş nazir Nikol Paşinyan görüşündə iştirak etməmişdi. İndi isə Narışkinin açıqlamasında Malta səfərinə eyham vurularaq mesaj verilir ki, Vaşinqtonun vasitəçiliyindən imtina edilib və ABŞ regionda təşəbbüsü əldən verməkdədir. O, Qərbin Gürcüstanda və Moldovada da hədəflərinə çatma bilmədiyini vurğulayıb və postsovet məkanında uğursuzluğa düşər olduğunu iddia edib.

“Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh prosesi hazırda pozitiv mərhələdədir”. Bunu isə dekabrın 4-də Ermənistan parlamentinin sədri Alen Simonyan deyib. “Sülh müqaviləsi ətrafındakı proseslər yerində dayanmır. Sadəcə, fasilə Azərbaycanda COP29-un keçirilməsi ilə bağlı idi. Biz bu məsələyə pozitiv yanaşıırıq. Müzakirələrdə müsbət dinamika müşahidə olunur”, - Simonyan bildirib. Bu açıqlamaya baxmayaraq, Ermənistan hələ də Qərbin çətinliyi altında sülh danışıqlarına can atır. İrəvan Malta görüşünə razılıq verməklə də vasitəçilik missiyasına meyilli olduğunu nümayiş etdirmişdi. Çünki Paşinyan administrasiyası

Narışkinin “Bakı Vaşinqtonu eşitmir” açıqlamasına reaksiyalar

Rusiya Xarici Kəşfiyyat Xidməti Malta zirvəsinə eyham vuraraq, Blinkenin vasitəçiliyi ilə görüşdən imtinanı belə dəyərləndirib və Al ilə ABŞ-ın postsovet məkanında uğursuzluğa düşər olduğunu açıqlayıb - deputatdan izah

Qərbin sülh danışıqlarında iştirakını vasitəçilikdən daha çox himayəçilik kimi görməkdədir. Rusiya isə Ermənistanı ittiham edir ki, regiona kənar gücləri cəlb etməkdədir və Qərb Moskvanı Cənubi Qafqazdan sıxışdırıb çıxarmağa çalışır. Sonuncu belə açıqlamalar Rusiya XİN rəsmisi Mariya Zaxarova-dan gəlir. İndi də Narışkin Malta görüşünə işarə etməklə ABŞ-a məhəl qoyulmadığını bildirir. Üstəgəl, buna qədər də Azərbaycan Avropa İttifaqının və ABŞ-ın qərəzli bəyanatları

tat vurğuladı ki, Azərbaycan haqlı olaraq vasitəçisiz danışıqlar modelini seçib: “Çünki təcrübə göstərir ki, ikitərəfli danışıqlarda nəticə əldə etmək olur. İndiyə qədər olan razılaşmalar məhz vasitəçisiz baş tutub. Bura Qazağın işğal altındakı kəndlərinin qaytarılması, sərhədin həmin istiqamətdə delimitasiyanın və demarkasiyanın reallaşması, o cümlədən delimitasiya üzrə əsasnamənin rəqlamentinin ratifikasiya edilməsi daxildir. Daha əvvəl isə ikitərəfli anlaşma əsasında

təci, yaxud vasitəçisiz danışıqlarda yekun nəticə əldə edilməsi mümkün görünür. Çünki Azərbaycanın Ermənistan Konstitusiyasında dəyişikliklə bağlı tələbləri var və qarşı tərəf referendumla gedərək ərazi iddiaları ilə bağlı müddəanı oradan çıxarmalıdır. Bunun alternativi yoxdur və olmadıqca sülh razılaşması reallaşa bilməz. Doğrudur, hazırda Bakı və İrəvan arasında kommunikasiya var, sülh mətnini razılaşdırmaq istiqamətində danışıqlar gedir, sadəcə, ərazi iddi-

Konstitusiya Məhkəməsinin qərarı buna misaldır. Halbuki Bakı İrəvandan bu mövzuda real addımlar gözləyir. Ən azından, indiyədək Paşinyan hökuməti parlament çoxluğundan istifadə edib Ermənistan Ali Sovetinin 1992-ci il qərarlarını ləğv edə bilirdi. Amma İrəvan nəinki öz qanunvericiliyini Azərbaycana qarşı ərazi iddialarından təmizləmir, hətta qarşı tərəfin konstitusiyasında da “gizli ərazi iddiaları” axtarır.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Məsəvat”

Diplomatik xidmətdə ilginclik dəyişiklik - maliyyə attaşesi Səfirliklərdə maliyyə maxinasıyalarının qarşısı belə alınacaq

“Diplomatik xidmət haqqında” yeni qanun layihəsinin Milli Məclisin komitələrində müzakirəsi baş tutub. Xarici İşlər Nazirliyinin Hüquqi təminat idarəsinin roisi Hüseyn Hüseynov “Diplomatik xidmət haqqında” yeni qanun layihəsinin hazırlanmasının səbəbini açıqlayıb. Onun sözlərinə görə, “Diplomatik xidmət haqqında” Qanunun qəbulundan ötən dövr ərzində dövlət qulluğu ilə bağlı qanunvericiliyə xeyli dəyişiklik edilib, eyni zamanda dövlət qulluğunun xüsusi qolu olan diplomatik xidmət sahəsi xeyli genişlənib.

Hüseyn Hüseynov bildirib ki, bəzi hallarda ələ məsələlər olur ki, onun heç bir normativ hüquqi aktla tənzimlənməsi mümkün olmur: “Buna görə də yeni “Diplomatik xidmət haqqında” qanun layihəsi hazırlanıb”.

Qeyd edək ki, diplomatik xidmət orqanlarında vəzifələrin yeni təsnifatı müəyyənləşib, belə ki, diplomatik nümayəndəlikdə maliyyə məsələlə-

ri üzrə attaşə olacaq. Bu, yeni qanun layihəsində əksini tapıb.

Qeyd edək ki, mətbuatda Hesablama Palatası və Maliyyə Nazirliyinin Azərbaycanın müxtəlif səfirliklərində yoxlama apardığı haqda zaman-zaman informasiyalar yayılır. Dövlət Təhlükəsizlik

Xidməti iki il əvvəl Xarici İşlər Nazirliyində bir neçə diplomatik idarə rəhbərini korrupsiya ittihamı ilə həbs də etmişdi. Yeni qanunda bu baxımdan diplomatik nümayəndəlikdə maliyyə məsələləri üzrə attaşə olması zərurəti meydana gəlir. Bəs maliyyə məsələləri ilə bağlı attaşə vəzifəsinin ya-

radılmasında məqsəd nədir?

Milli Məclisin deputatı Arzuxan Əlizadə “Yeni Məsəvat”-a bildirdi ki, “Diplomatik xidmət haqqında” qanun layihəsi özündə bir sıra məsələləri ehtiva etdiyi səbəbilə, həmçinin Vergilər Məcəlləsində və Əmək Məcəlləsində, bir sıra digər qanunlarda

müvafiq dəyişikliklər, əlavələr edilməsi də nəzərdə tutulub. İlk olaraq qanun layihəsinin 5 fəsil 31 maddədən ibarət olduğu ilə bağlı məlumat var: “Bu qanun layihəsi beynəlxalq təcrübəyə əsaslanaraq hazırlanıb və daha çox diplomatik xidmət orqanları əməkdaşlarının xidmət keçdiyi müddət ərzində onların statusunu, eyni zamanda onların ailə üzvlərinin də statusunu müəyyənləşdirən qanun layihəsidir. Maliyyə məsələləri üzrə attaşə də qanun layihəsində vacib yeniliklərəndir. Gələcəkdə müsbət nəticələri olacaq. Kifayət qədər mütərəqqi qanun layihəsidir. Komitə iclaslarında müzakirələrdən sonra parlamentin plenar iclasına çıxarılacaq və yaqin ki, qəbul ediləcək”.

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə “Yeni Məsəvat”-a bildirdi ki, digər sahələri əhatə edən qanunlar kimi, “Diplomatik xidmət haqqında” Qanunun da za-

man keçdikcə yenilənməsi, əlavələrin, dəyişikliklərin edilməsi təbii və vacibdir: “Qanunda diplomatik nümayəndəliklərdə maliyyə məsələləri üzrə attaşə vəzifəsinin nəzərdə tutulması düzgün addımdır. Qanun layihəsi beynəlxalq təcrübəyə əsaslanaraq hazırlanıb. Hesabatlılıq, maliyyə məsələlərində şəffafıq, dəqiqlik baxımından qanunda belə bir yeniliyin edilməsinin effekti olacaq. Hesab edirəm ki, maliyyə məsələləri üzrə attaşə vəzifəsinin təsis edilməsində əsas məqsədlərdən biri də məhz qeyd etdiklərimizdir. Son illərdə bəzi səfirliklərimizdə maliyyə məsələləri ilə bağlı pozuntulara yol verildiyi barədə rəsmi açıqlamalar olub. Müvafiq qurumların araşdırma apardıqları, hətta maliyyə pozuntuları ilə bağlı cinayət işləri də açılıb. İstisna deyil ki, maliyyə məsələləri üzrə attaşə məsələsinin reallaşdırılmasını həm də bu məsələlər zərurətə çevirir. Eyni zamanda maliyyə attaşəsi diplomatik nümayəndəliklərimizin təmsil olunduqları ölkələrlə iqtisadi, ticarət əlaqələrinin də qurulmasında effektiv ola bilər”.

□ **Etibər SEYİDAĞA,**
“Yeni Məsəvat”

Azərbaycan Ermənistanın sülh sazişinə əsas əngəl olan konstitusiyaya dəyişikliyi haqda referendum qərarı gözləyərkən, İrəvan Avropa İttifaqına üzvlüklə bağlı referendum keçirilməsi "eşşinə düşüb".

Ötən həftəsonu baş nazir Nikol Paşinyanın Avropa İttifaqına üzvlüklə bağlı referendum keçirilməsi təşəbbüsünü dəstəklədiyi xəbəri yayılıb. Avropa Partiyasının rəhbəri Tiqrən Xzmalyan bildirib ki, referendum layihəsinin müzakirəsi üçün imzatoqlama kampaniyası yekunlaşıb və yaxın günlərdə sənəd parlamentə təqdim olunacaq. Onun sözlərinə görə, layihə qanunverici orqanın dəstəyini qazana bilməsə, kampaniya yenidən keçiriləcək və 300 min imza toplamaq mümkün olsa, ümumxalq səsverməsi qanunverici orqanın qərarı olmadan da baş tuta bilər. Bu həmin Xzmalyandır ki, bugünlərdə "Kırımın müvəqqəti ilhaqı müqabilində Ukraynanın NATO və Aİ-yə üzvlük" sxemi Qarabağla bağlı da təbiiq edilə bilər" kimi sərəsəm açıqlama vermişdi.

addımı atıb. KTMT-dən çıxmaq, hətta Gümrüdəki hərbi bazanın mövcudluğunu 2044-cü ildən tez başa çatdırmaq öz istəkləridir. Amma bu addımları gedib hansısa hərbi bloka "peşka"lıq etmək üçün atırlarsa, bu böyük siyasəti qanmazlıqdır.

Nəzərə alınmalıdır ki, hazırda Ermənistanın tək cə Azərbaycanla deyil, Türkiyə, indi isə Rusiya ilə ciddi problemləri var, tədricən İranla da olacaq. Avrointegrasiyadan xeyir tapmayan Gürcüstanla da. Paşinyan ləngimədən regional problemi həll etmək üçün ciddi addım ata, ən əvəl yeni konstitusiyaya Bakı və Ankara ilə problemləri aradan qaldıra bilər. Rusiya və İranın təzyiqlərindən qorunmaq üçün beynəlxalq qərarı olmaq şərti ilə Ermənistan neytral ölkə statusu almaq yolunda fəaliyyətə baş-

Ermənistanın çıxış yolu - neytral ölkə statusu

mənistanın mövcud siyasətini tənqid etmələri onu deməyə əsas verir ki, hər iki tərəf İrəvana daha çox təzyiq göstərməklə bu dövləti tamamilə özündən asılı vəziyyətə salmaqda israrlıdır. Rəsmi İrəvan üçün yeganə çıxış yolu regional əməkdaşlıq yolunu tutmaqdır. Bunun üçün isə Azərbaycan və Ermənistanla əlaqələrin normallaşması şərtidir, daha doğrusu, ilkin addımdır. Regional əməkdaşlığın konyunkturasi da

bildirdiyinə görə, Ermənistanın neytral statusu alması öz əlində deyil. Ekspert hesab edir ki, Ermənistanı yarıdanlar onun üzərindən siyasət yürüdürlər və ona bu imkanı verməzlər: "Ermənistan müxtəlif maraqların reallaşması üçün alət kimi istifadə edilir. Qafqazda bu dövləti yaratmaq məqsədindən ibarət idi ki, "xristian qalası" olurdu, həm də Osmanlının Orta Asiya ilə əlaqəsini kəsməyə ehtiyac var idi.

Sülh sazişinə əsas iki maneə

"Sülhə nail olmaq üçün Ermənistan Konstitusiyasında mütləq dəyişiklik edilməlidir". Bunu xarici işlər nazirinin müavini Elnur Məmmədov "Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh razılaşmasının imzalanmasına əsas maneələr" adlı tədbirdə deyib.

Nazir müavini qeyd edib ki, müharibədə qələbə qazanmış tərəf heç vaxt sülh təklif etmir: "Ancaq biz bu istiqamətdə addımlar atmışıq". O qeyd edib ki, Azərbaycan sülhün prinsiplərini işləyib hazırlayıb: "Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh istiqamətində maneələrdən danışdıqda qeyd edilməlidir ki, 30 il Azərbaycan əraziləri Ermənistan işğalı altında olub. 2020 və 2023-cü illərdə ərazilərimiz işğaldan azad ediləndən sonra isə Ermənistana sülh barədə təkliflərimizi göndərmişik. Müharibədə qələbə qazanmış tərəf heç vaxt sülh təklif etmir, ancaq biz bu istiqamətdə addımlar atmışıq".

Elnur Məmmədov bildirib ki, sülh müqaviləsinin imzalanı bilməməsinin səbəblərindən biri masa arxasında Ermənistan nümayəndə heyətinin üzvlərinin fərqli mövqelərdən çıxış etməsidir: "ABŞ, Rusiya, Qazaxıstanda sülh üçün danışıqlar aparılıb. Ancaq sülhün imzalanmasında maneə nədir ki, dayanıqlı sülh əldə olunmur? Birinci maneə odur ki, Ermənistanın Konstitusiyasında Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının əks olunmasıdır. İkinci maneə isə masa ətrafında oturmaqda Ermənistanın nümayəndələri fərqli mövqeləri müdafiə ediblər".

E.Məmmədov diqqətə çatdırıb ki, ikinci məsələ Ermənistanın Roma statutuna qoşulması ilə bağlıdır. Digər məqam isə onların Azərbaycan əleyhinə fikirləridir: "Əgər ölkələr sülh istəyirlərsə, razılığa gəlməlidirlər".

O bildirib ki, Azərbaycana qarşı aqressiyalara baxmayaraq, Ermənistanla razılığa gəlmək mümkündür. "İnanıram ki, qarşı tərəf səsimizi eşidəcək, Qafqazda sülhə və tərəqqiyə nail olacağıq", - nazir müavini əlavə edib.

Aİ-nin hərbi kəşfiyyatı Cermuxa yerləşdi

Avropa Birliyinin 13-14 nəfərdən ibarət monitoring missiyasının əməliyyat mərkəzi daimi olaraq Cermukda yerləşir. Onlar sürücülər və köməkçilərlə birlikdə Cermukda qonaqlar üçün bağlı olan üçulduzlu "Ani" hotelində qalırlar. Bu barədə "Hraparak" nəşri məlumat yayıb. Cermuk sakinləri bildiriblər ki, müşahidəçilər demək olar ki, hər gün rayonu gəzir, sərhədə gedir, bir neçə kilometr məsafədən vəziyyəti müşahidə edirlər.

Digər yollar İrəvanı gec-tez "əjdahalar"ın qəzəbinə gətirə bilər, o sırada Azərbaycan da var...

Bu analogiyanın özü başdan-ayağa qüsurludur.

O ki qaldı Ermənistanın Avroatlantik məkana integrasiya kursu götürməsi, Rusiyanın himayəçiliyindən itirənə öz seçimləridir, yüz illərlə Qafqazda rusların jandarmı rolunu oynayan, hər cür şeytanlığa təhrik edilən Ermənistanın indi onun təbəəliyindən çıxmaq istəməsi anlaşılandır. Amma Paşinyanın Ermənistanın bir dövlət kimi gələcəkdə Fransa daxil, Avropa İttifaqına üzv bir neçə ölkənin də əlaltısına çevirmək istəyi dövlətin süqutu ilə nəticələne bilər. Əslində İrəvan Qərbin hərbi-siyasi "müşahidəçi"lərini Ermənistan sərhədinə gətirməklə bu istiqamətdə ilk

lamalıdır. Bütün bunlar Ermənistanın yeni konstitusiyasında öz əksini tapmaqla ölkənin xarici siyasətinin proqnozlaşdırılma bilən fundamental rolunu oynaya bilər. Digər yollar Ermənistanı gec-tez "əjdahalar"ın qəzəbinə gətirə bilər, o sırada Azərbaycan da var... Bəs Ermənistan neytral ölkə statusu almağı niyə istəmir?

Ermənistan hazırda Rusiya və Qərb arasında var-gəl edir, hər iki tərəfi qane etməyə çalışır. Bu isə bumeranq effekti verir: hər iki tərəf qıcıqlanır və İrəvana təzyiqləri artırır. Avropa İttifaqı (Aİ) rəsmilərinin tez-tez Ermənistana səfərləri, habelə Rusiya rəsmilərinin zaman-zaman Er-

mənistanın mövcud siyasətini tənqid etmələri onu deməyə əsas verir ki, hər iki tərəf İrəvana daha çox təzyiq göstərməklə bu dövləti tamamilə özündən asılı vəziyyətə salmaqda israrlıdır. Rəsmi İrəvan üçün yeganə çıxış yolu regional əməkdaşlıq yolunu tutmaqdır. Bunun üçün isə Azərbaycan və Ermənistanla əlaqələrin normallaşması şərtidir, daha doğrusu, ilkin addımdır. Regional əməkdaşlığın konyunkturasi da

Politoloq Oqtay Qasımovun "Yeni Müsavat"a

məlumdur: rəsmi Bakı və Ankaranın təşəbbüskarı olduğu 3+3 formatı. Əgər Ermənistan sürətlə Azərbaycan və Türkiyə ilə münasibətləri normallaşdırarsa və regional əməkdaşlıqda fəal iştirak edərsə, bu, İrəvanın təhlükəsizliyi üçün yeni çətin ola bilər. "Azərbaycana qarşı aqressiyalara baxmayaraq, Ermənistanla razılığa gəlmək mümkündür". Azərbaycanın xarici işlər nazirinin müavini Elnur Məmmədov deyib. "İnanıram ki, qarşı tərəf səsimizi eşidəcək, Qafqazda sülhə və tərəqqiyə nail olacağıq", - nazir müavini əlavə edib.

Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının sədr müavini Samir Əsədli Ermənistanın "iki od arasında" oynadığını müşahidə edir. VHP rəsmisi tərəflərdən birinin Paşinyanı cəzalandıracağını gözləyir. İrəvanın Qərbe əylədiyini deyən S.Əsədlinin sözlərinə görə, Rusiya Ermənistanı öz forpostu kimi görməkdə davam edir: "Moskva hesab

edir ki, ermənilər hər şeyə görə onlara borcludurlar. Tarixə ekskursiya edəndə də bu həqiqəti qeyd etmək mümkündür. Ona görə Rusiya Ermənistan hakimiyyətinə müvəqqəti iqtidar kimi yanaşır. Hərçənd Paşinyan getdikcə möhkəmlənir, Qərbdən dəstəyi artır. Tramp və Makronla görüşü də Moskvaya ciddi signal idi".

VHP funksioneri 2026-cı il seçkilərində Paşinyanın asanlıqla qalib gələcəyini ehtimal edir: "Rusiya Ukraynada ciddi şəkildə ilişib və bu vəziyyətdən Qərb istifadə edərək Ermənistanı mövqelərini gücləndirir. Paşinyanı qoruyan

Amerika və Fransa kəşfiyyətidir. Əslində Rusiya onun azca bədrəməsinə gözləyir ki, aşırınsın. Sadəcə, erməni cəmiyyəti ruspərəst müxalifəti qəbul etmir. Ona görə də hər iki tərəf fürsət gözləməkdədir. Məncə, Gürcüstan hadisələrinin yekunu Paşinyan üçün nəticə çıxarmağa əsas olacaq. Hər halda, "iki stul"da oturmaq siyasəti Paşinyanı bitirə bilər. Odur ki, Ermənistan Qoşulmama Hərəkatına üzvlüyü seçməlidir, "altılıq" platformasında fəal iştirak etməlidir. Bu ölkənin nicatı Azərbaycan və Türkiyədədir..."

✉ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

10 dekabrda Milli Məclisin növbəti plenar iclası spiker Sahibə Qafarovanın sədrliyi ilə keçirildi. Parlament sədri dekabrın 7-də Milli Məclisdə keçirilən Azərbaycan parlamentinin 106-cı ildönümünə həsr edilən Beynəlxalq Parlament Konfransı barədə danışdı. Bildirdi ki, tədbirdə Milli Məclisin deputatları, Türkiyə, Rusiya, Pakistan, Özbəkistan, Gürcüstan, Qazaxıstan, Tacikistan, Qırğızıstan, Belarus, İraq, Etiopiya, İndoneziya, Malayziya parlamentlərinin və TürkPA, MDB-nin Parlamentlararası Assambleyası kimi beynəlxalq təşkilatların 100-ə yaxın nümayəndəsi iştirak edib:

"Konfransda "Parlamentarizm: ənənələr və perspektivlər" mövzusu ətrafında müzakirələr aparıldı, 27 nəfər çıxış etdi. Milli Məclis sədrinin və üzvlərinin çıxışlarında müsəlman Şərqiində ilk demokratik respublika olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin və onun parlamentinin irsinin müasir dövrün çağırışları şəraitində əhəmiyyəti vurğulandı. Azərbaycanın hələ əsrin əvvəllərində demokratik prinsiplərə və mütləq dövlət quruculuğuna sadıq olduğu, xalqımızın zəngin parlamentarizm ənənələrinin son 30 ildən artıq dövrdə daha da inkişaf etdirildiyi bildirildi. Xüsusən Ümummilli lider Heydər Əliyevin 1993-cü ilin iyununda ali hakimiyyətə qayıdışının ölkəmizdə sabitliyin qorunub saxlanılması və möhkəmləndirilməsi, eyni zamanda yeni parlament institutunun formalaşdırılması baxımından həyatı əhəmiyyət daşıdığı nəzərə çatdırıldı. Qeyd olundu ki, bu gün Milli Məclis möhtərəm cənab Prezident İlham Əliyevin ölkəmizə böyük uğurlar və qələbələr qazandıran milli inkişaf strategiyasının həyata keçirilməsi prosesinə öz qanunvericilik fəaliyyəti ilə töhfə verir". **S.Qafarova qeyd etdi ki, konfrans parlamentlərarası dialoqun və qarşılıqlı əlaqənin dərinləşməsi baxımından böyük əhəmiyyət daşıyır:** "Konfrans iştirakçılarının Zəfər parkına gəlməsi, Heydər Əliyev Mərkəzi ilə tanış olması, işğaldan azad edilmiş əraziləri - Füzuli, Şuşa, Xankəndi və Xocalını ziyarət etməsi onların Azərbaycan realitətlərinə daha yaxından bələd olmasına şərait yaradı".

Deputat Aydın Mirzəzadə cari məsələlərlə bağlı çıxış edərkən əvvəlcə Qərbi Azərbaycanla bağlı paytaxtda keçirilən beynəlxalq tədbirdən danışdı. Bildirdi ki, dünyanın 51 ölkəsindən deputatların, elm adamların, siyasətçilərin, ekspertlərin qatılması Qərbi Azərbaycana ədalət istiqamətində aparılan işin daha bir uğurlu nəticəsidir. Deputat qeyd etdi ki, Ermənistan hakimiyyəti nə qədər çalışsa da Qərbi Azərbaycan mövzusunun Ermənistan ictimai rəyinə təsirinin qarşısını ala bilmədi, artıq sosial şəbəkələrin erməni seqmentində bu məsələ geniş müzakirə edilir. A.Mirzəzadə xatırlatdı ki, cənab Prezidentin İrəvanı Qərbi Azərbaycan İcması ilə danışıqlar aparması zəruriliyini vurğulaması çox ciddi hadisədir.

Daha sonra A.Mirzəzadə Milli Məclisin təşkilatçılığı ilə keçirilən Beynəlxalq Parlament Konfransından bəhs etdi, təşkilatçılara təşəkkürünü bildirdi. Deputat Azərbaycanın daxili işlərinə qarışmaq istə-

"Hərbi xidmət haqqında" Qanuna dəyişiklik edildi

Buraxılış məntəqələrinin normal işinə mane olmağa, o cümlədən buraxılış məntəqələrində nəqliyyat vasitələrinin keçidini bağlamağa, gedış üçün maneəni özbaşına götürməyə görə cərimələr gəlir

yənlərdən bəhs edərkən çıxışını "Heç kəs bizim daxili işlərimizə qarışa bilməz! Heç kəs biza diqtə edə bilməz!" - söyləyərək yekunlaşdırdı.

Milli Məclisin İnsan haqları komitəsinin sədri Zahir Oruc bildirdi ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev beynəlmiləl toqquşmaların poliqonuna çevrilməmək üçün ölkəmizi nə Qərbin, nə də qonşuların forpostuna çevirib, Brüssel və ya Strasburqdan, yaxud şimal və cənubdan gələn birtərəfli əmrərdən qorunan müstəqil dövlət qurub, hakimiyyəti zorla dəyişmək planlarını iflasa uğradıb: "Beynəlxalq siyasi gündəliyi izləyərkən, bir-birini sürətlə əvəzləyən global toqquşmaların coğrafiyasının genişləndiyini, dünyanın yenidən bölüşdürülməsinin həlledici mərhələyə daxil olduğunu görürük. 3 ilə yaxındır ki, davam edən Rusiya-Ukrayna müharibəsində ortamənşilli strateji silahlardan istifadə bir vaxtda Qəzzadan Livana, daha sonra Suriyaya yayılan savaşa, nəhayət hakimiyyət dəyişikliyinə səbəb oldu. Qonşu Gürcüstanda parlament seçkilərindən sonra hakimiyyəti zorla dəyişmək istəyən Qərb dövlətləri küçə və meydan döyüşlərindən sonra silahlı toqquşmalara zəmin hazırlayıb. Son günlər NATO Baş katibi Rutte gürcü hakimiyyətini ordunun müdaxiləsi ilə şantaj etdi. ABŞ, Avropa Birliyi qızılqul inqilabından sonra Gürcüstanı sahiblik üçün xərclədikləri 20 milyard dolların hesabını tələb edir, hakimiyyətin bütün qollarındakı təsir agentlərini üsyana, siyasi itaətsizliyə qaldırırlar. Bəli, Gürcüstanda gedən geosiyasi mübarizə yalnız bir ölkə deyil, Qafqazların ələ keçirilməsi uğrunda. Unutmayaq ki, xarici ticarətimizin 14 milyard dollardan çoxu Tiflis üzərindən aparılır. Bakı-Supsadan Cənub Qaz dəhlizinə qədər strateji layihələr, 300 mindən çox azərbaycanlıların taleyini, 4 milyard dollardan çox sərmayemizi, Türkiyə-Gürcüstan-Azərbaycan üçlüyünü nəzərə alaraq geosiyasi döyüşlərin Bakı və Ankaranın bir-

gə maraqlarına zərbə vurduğunu demək olar". **Z.Oruc əlavə edib ki, göründüyü kimi, Qarabağ Zəfəri ilə təhlükəsizliyini və beynəlxalq mövqeyini gücləndirən Azərbaycanın əhatə olunduğu regionda qeyri-sabitlikdir, vətəndaş toqquşmaları və silahlı qarşıdurmalardır:** "Xalqımız uzun illər geosiyasi müharibələrdən əziyyət çəkdiyi üçün qazandığı tarixi qələbənin, Böyük qayıdışın və Yeni Vətən quruculuğunun qədrini bilir. Yerləşdiyimiz bölgədə təhlükələrdən qorunmağın yalnız bir alternativsiz yolu var".

Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya qarşı mübarizə komitəsinin sədri Arzu Nağıyev spiker Sahibə Qafarovanın da xüsusilə təqdir etdiyi önəmli məsələlərə toxundu. Komitə rəhbəri bildirdi ki, Azərbaycan COP29 kimi beynəlxalq səviyyəli daha bir möhtəşəm tədbirə ev sahibliyi etdi: "COP29-un işində 72 min nəfərdən artıq şəxsin qeydiyyatdan keçməsi, 80-dən çox ölkənin rəhbərlik səviyyəsində təmsil olunması bir daha göstərdi ki, tədbirin təşkilatçılığı ən yüksək səviyyədə idi. Belə bir böyük tədbirə ev sahibliyi etmək Azərbaycan dövlətinin, rəhbərinin düzgün qurduğu daxili və xarici siyasətin nəticəsi idi".

A.Nağıyevin sözlərinə görə, təbii ki, belə tədbirlərdə təhlükəsizlik məsələsi də çox böyük əhəmiyyət kəsb edən məsələ idi və bir neçə aspekti əhatə edirdi. Komitə sədri yekunda bildirdi ki, bir sözlə, COP29-un təhlükəsizlik tədbirlərində Azərbaycan dövləti ev sahibi kimi bütün beynəlxalq standartlara uyğun olaraq təşkilatçılarıq məsələsinin ən vacib elementindən olan olan təhlükəsizlik tədbirlərini yüksək səviyyədə həyata keçirdi: "Bütün dünya etiraf etdi ki, biz COP29-u ən yüksək səviyyədə təşkil etdik və təbii ki, onu da göstərdi ki, cənab Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan

xalqı ilə birlikdə həyata keçirdiyi daxili və xarici siyasət müstəqil və davamlıdır".

İclasda "Hərbi xidmət keçmə haqqında" Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə" və "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə" qanun layihəsi müzakirəyə çıxarıldı. Layihəyə əsasən, müvəffəqiyyətli yətsizliklərinə, təhsillərini davam etdirmək istəmədiklərinə və ya intizamsızlıqlarına görə hərbi qulluqçu hazırlayan xüsusi təyinatlı ali təhsil və ya orta ixtisas təhsili müəssisələrindən xaric edilən (18 yaşınadək və ya xəstəliyi ilə əlaqədar hərbi xidmətə yarasız hesab olunduqlarına görə xaric edilən və ya müddətli həqiqi hərbi xidmət keçmiş şəxslər istisna olmaqla) kursantlar müddətli həqiqi hərbi xidmət keçmək üçün hərbi hissələrə göndiriləcəklər. Bu zaman həmin kursantların hərbi qulluqçu hazırlayan xüsusi təyinatlı ali təhsil və ya orta ixtisas təhsili müəssisələrində aldıkları təhsil müddətinin hər 4 günü 1 gün sayılmaqla müddətli həqiqi hərbi xidmət müddətinə hesablanacaq və onlar xidmət müddəti başa çatdıqda müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarına əsasən ehtiyata buraxılacaqlar. Qeyd edək ki, hazırda qüvvədə olan qanuna əsasən, müvəffəqiyyətsizliyinə, oxumaq istəmədiklərinə, yaxud intizamsızlığa görə hərbi təhsil müəssisələrindən xaric edilən (18 yaş tamam olmayan xəstəliyə və ya ailə vəziyyətinə görə hərbi təhsil müəssisələrindən xaric edilən şəxslər istisna olmaqla), hərbi təhsil müəssisəsinə daxil olan qədər müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırılmayan və yaxud çağırılan, ancaq müddətli həqiqi hərbi xidmətin müəyyən edilmiş müddətini keçməyən kursantlar müəyyən edilmiş müddətə müddətli həqiqi hərbi xidmət keçmək üçün hərbi hissə-

lərə göndərilirlər. Hərbi hissədə 6 aydan az olmayan müddətdə qüsursuz xidmət etdikdə hərbi hissə komandirlərinin vəsatəti üzrə korpus komandirinin və ona bərabər şəxslərin qərarı ilə həmin hərbi qulluqçuların hərbi təhsil müəssisəsinə təhsil aldığı müddət həqiqi hərbi xidmət müddətinə daxil edilir.

Qanun layihəsi səsverməyə çıxarılaraq üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

İnzibati Xətlər Məcəlləsinə dəyişikliklər də müzakirəyə çıxarılaraq qəbul edildi. Təklif edilən yeni maddəyə əsasən, ödənişli avtomagistrallardan istifadə qaydalarının pozulmasına görə cərimələr müəyyən edilir. Mad-

layihəsinin birinci oxunuşda müzakirəsi zamanı çıxış edən deputat, **Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədr müavini Qüdrət Həsənquliyev** bildirdi ki, Cinayət Məcəlləsinin iqtisadi fəaliyyət sahəsində cinayətkarlıq fəslinə müvafiq maddə əlavə edirik: "Yəni bilə-bilə insan həyatı və sağlamlığı üçün təhlükəli qida məhsullarının istehsalı, satışı və ya satış məqsədilə saxlanması, bu əməllər xeyli miqdarda törədildikdə cinayət məsuliyyətinə səbəb olur. Əvvəla, həm də insan həyatı və sağlamlığı əleyhinə olan cinayətlər bölməsinə də bu norma daxil etmək olardı. Amma burada

əsas məqsəd o götürüldü ki, bu, iqtisadi fəaliyyət sahəsində olan cinayətdir".

Qüdrət Həsənquliyev cinayət məsuliyyətinin nə zaman yarandığına da aydınlıq gətirdi: "Baxmayaraq ki, şəxs bilir ki, onun istehsal elədiyi qida məhsulu insan həyatı üçün təhlükəlidir. Əgər o, bunu xeyli miqdarda istehsal edibse. Yəni bu o mənada başadüşülən deyil ki, xeyli miqdarda istehsal nəyi nəzərdə tutur, məhsulun həcmi, yoxsa onun qiyməti? Tutaq ki, düzgün qaydada konservləşdirilməmiş bir banka göbələk bir ailənin məhvini gətirib çıxara bilər. Onun dəyəri və həcmi azdır. O baxımdan söhbət əgər insanın həyatı və sağlamlığından gedirsə, onun yalnız xeyli miqdarda istehsal olunmasının cinayət tərkibli olması anlaşılan deyil.

Q.Həsənquliyev İnzibati hüquqpozma haqqında Məcəlləyə edilən dəyişikliklərlə bağlı da fikirlərini bölüşdü: "'Dərman vasitələri haqqında" Qanunda qeyd olunur ki, bioloji aktiv qida məhsulları dərman vasitəsi hesab olunmadığına görə reseptdə yazıla bilməz və onun yazılması qadağandır. Eyni zamanda "Körpələrin və erkən yaşlı uşaqların qidalanması haqqında" qanunun 7.3.4-cü maddəsində qeyd olunur ki, "yalnız həkim məsləhəti ilə istifadə edilə bilməsi haqqında təminatı əks etdirməlidir", yəni süni qida məhsulunun üzərində.

Hörmətli Əhliman Əmiralanovun aydınlaşdırmasını istəyirəm ki, süni qida məhsulu ilə bioloji aktiv qida məhsulu eynidirmi? Həm də 14-1.1-ci maddədə qeyd olunur ki, "bioloji aktiv qida məhsulları orqanizmin gücləndirilməsi, qidanın zənginləşdirilməsi məqsədilə həkim tərəfindən tövsiyə oluna bilər".

Müzakirələrdən sonra qanun layihəsi qəbul edildi.

□ **Elsad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

Cinayət Məcəlləsinə dəyişiklik edilməsi barədə qanun

Azərbaycanla Suriya arasında diplomatik əlaqələr 1992-ci ilin mayında qurulub. İki ölkə arasında əməkdaşlıq Birləşmiş Millətlər Təşkilatı, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və Qoşulmama Hərəkatı çərçivəsində həyata keçirilir.

Suriyanın devrilmiş prezidenti Bəşər Əsəd 2009-cu il iyul ayının 8 və 9-da Azərbaycanda rəsmi səfərdə olub. Suriyanın dövlət başçısı o zamanlı Dağlıq Qarabağ münaqişəsindən danışarkən Azərbaycanın mövqeyinin beynəlxalq qanunlar çərçivəsinə söykəndiyini demişdi. "Suriyanın da bu prosesdə çox böyük rolu ola bilər. Suriyanın həllinə öz töhfəsini verə bilər", - deyə o bildirmişdi.

Bəşər Əsəd səfər çərçivəsində "Təzəpir" məscid kompleksində olmuş, Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri, şeyxülislam Allahşükür Paşazadə ilə görüşmüşdü.

Prezident İlham Əliyev 2011-ci ilin 12 aprelində Suriyaya rəsmi səfər etməli idi. Amma həmin ilin fevralında Suriyada vəziyyət dəyişdi, ölkədə qarışıqlıq baş verdi, vətəndaş müharibəsi başladı. Martda bu hadisələrin miqya-

nilərin qanunsuz məskunlaşdırılmasını da həyata keçirib. Qarabağda erməni əhalisinin sayını süni şəkildə artırmaq məqsədi güdən bu siyasət nəticəsində işğal altında olmuş ərazilərə Suriyadan da minlərlə insan köçürülüb, onların köçürülməsi üçün Ermənistan dövləti, erməni lobbisi və diasporu, ayrı-ayrı fondlar tərəfindən həvəsləndirici, təşviqedici əməllərə əl atılıb. Görünür, həm də bu amillər Azərbaycanın bu ölkədə səfirliyinin bağlanması səbəb olub. Ekspertlər bildirir ki, Suriyada sabitlik təmin olundandan sonra Azərbaycan bu ölkəyə səfir təyin edə bilər.

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva Suriyada yeni dönmənin başlaması ilə Azərbaycana yaranacaq münasibətdən ümidli danışdı: "Suriya ilə Azərbaycan arasında ki əlaqələrin tarixi kökləri var. Bizim azərbaycanlı türkmənlər hələ Səfəvilər dövründən Hələbdə, Homsda məskunlaşıblar. Azərbaycan dövlətləri

10 il əvvəl səfirimizi Suriyadan niyə çıxardıq - səbəblər

Erməni diasporu heç zaman Bakı ilə Dəməşq arasında əlaqələrin istiləşməsinə imkan verməyib

Dəməşq arasında əlaqələrin istiləşməsinə imkan verməyib. İndi yeni dönmə başlayır. Suriya üçün bu dönmə heç də asan keçməyəcək. Əgər Suriyada dünyəvi, legitim dövlət qurularsa, ölkədə münbit şərait yaradılarsa, Azərbaycan Suriya ilə münasibətlərini yenidən düzəldə bilər. Hətta bizim iş adamlarımız, tikinti şirkətlərimiz Suriyanın yenidən qurulmasına öz töhfələrini verməkdə maraqlıdırlar. Təbii ki, Azərbaycanla Suriya arasındakı diplomatik münasib-

yaşayan 100 min erməniyə geniş imtiyazlar verib. Öz dilərində məktəbləri, erməni kilsəsi var. Hətta idarəetmədə yüksək postlarda da təmsil olunurdular. Təsədüfi deyil ki, Əsəd rejiminin süqutu erməni cəmiyyətində isterika yaradıb. Bu həm də onunla bağlıdır ki, Suriyanın yeni siyasi inşasında Türkiyə xüsusi rol oynayacaq və Ankaranın fikri və mövqeyi əsas götürüləcək. Digər tərəfdən, məlum olduğu kimi Suriyadakı daxili münaqişənin ilk dövrlərində

Nəsiminin Hələbdəki məzarının taleyi

Suriyada vətəndaş müharibəsinin son vaxtlar yenidən alovlanması və bu ölkənin Hələb şəhərinin əldən-ələ keçməsi Azərbaycanın görkəmli şair və mütəfəkkiri İmadəddin Nəsiminin məzarını da gündəmə gətirib. Suriyadakı hərbi münaqişələr fonunda Nəsiminin məqbərəsinin taleyi Azərbaycan cəmiyyətində narahatlıq doğurur.

Modern.az yazır

ki, Türkiyənin xalq musiqisi sənətkarı və siyasətçi Səbahət Akkiraz Hələbdəki hadisələrlə bağlı son 30 noyabr 2024-cü il tarixli paylaşımında İmadəddin Nəsiminin məzarının dağıldığını iddia edib. Səbahət Akkirazın bu iddiası bəzi digər sosial şəbəkə istifadəçiləri tərəfindən də paylaşılıb. Bu paylaşılarda Nəsiminin məzarının dağılmasında əsasən sələfləri birləşdirən "Heyət Təhri el-Şam" qruplaşması ittiham olunub.

Lakin Səbahət Akkirazın Nəsiminin məzarı ilə bağlı iddiası öz təsdiqini tapmayıb. Məlum olub ki, Hələbdə baş verən son qarşıdurmalar nəticəsində bəzi mülki tikililərə ziyan dəyib, bu dağıntılar Nəsiminin məzarından yan keçib, hətta türbənin ətrafı təmizlənərək ziyarətə yararlı hala salınıb.

Türkiyəli jurnalist Serkan Fıçı 4 dekabr 2024-cü il tarixli paylaşımında bildirib: "Nəsiminin Hələb qalası yaxınlığındakı məzarı... Günlərdir bu şəkillərin arxasındaydım. Görüldüyü kimi, heç bir ziyan yoxdur".

Nəsiminin Hələbdəki məqbərəsi üç metr hündürlükdə hasarla əhatələnib. Məqbərənin yerləşdiyi küçədə divara üzərində ərəb dilində "Həzrət Nəsimi təkkəsi" yazılmış lövhə vurulub və həmin küçə Nəsiminin adını (Əl-Nəsimi) daşıyır.

Məqbərənin yerləşdiyi ərazidə şairin nəslinin nümayəndələrinin və ideya davamçılarının da məzarları var.

Seyid Əli İmadəddin Nəsimi 1369-1417-cü illərdə yaşayıb. İmadəddin Nəsimi təkcə Azərbaycan ədəbiyyatında deyil, həm də təəvvüf aləmində ən nüfuzlu adlardan biri hesab olunur.

Türk, fars və ərəb dillərində əsərlər yaradan Nəsimi xüsusilə türkcədən sənət dili kimi ustalıqla istifadə etməsi ilə tanınır. Şeirələrində insan sevgisinə, ümumbəşəri idraka, Yaradan-insan münasibətinə geniş yer verən şair, əsərlərində təəvvüfün mistik dərinliyindən də bəhs edir.

Nəsimi Azərbaycan poeziyasında divan janrının atası sayılır. O, Azərbaycan dilində 15 min misradan, fars dilində isə 5 min misradan ibarət divan yaradıb. Şairin bir çox qəzəlləri mədəni irsimizin inciləri sırasına daxildir.

ki, Suriyadan yeni erməni köç dalğası Ermənistan da üz tutsun. Bu zaman Ermənistan humanitar böhran qaçılmaz olacaq. Məhz buna görə də Ermənistanın ciddi narahatlığı indidən özünü aydın şəkildə büruzə verir. Əsədin devrilməsini böyük ağrı ilə qarşılayırlar. Azərbaycanla Suriya arasında diplomatik nümayəndəliklər məsələsinə gəlincə, təbii ki, Bakı bunu

berpa edəcək. Ancaq hələ Suriyada vəziyyət müəhkəmdir. Bu isə müəyyən vaxt aparacaq. Lakin Azərbaycanın Suriyada diplomatik əlaqələrinin gələcəkdə yüksək səviyyədə qurulması həm də ona görə lazımdır ki, orada 5-7 milyon arasında can qardaşlarımız və eyni soykökünə malik türkmənlər yaşayır".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

sı daha da genişləndi və təhlükə yarandı. Ona görə də Azərbaycan Prezidentinin səfəri təxirə salındı.

Azərbaycanla Suriya arasında indiyədək müxtəlif səhələrdə əməkdaşlıq haqqında 20 sənəd imzalanıb. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2023-cü ilin yanvar-oktyabr aylarında ticarət dövriyyəsi cəmi 461 min 55 dollar olub ki, bunun 160 min 49 dolları ixraca, cəmi 301 min 6 dolları isə idxala aiddir.

Azərbaycanın 2014-cü ildən Suriyada səfirliyi yoxdur. Ölkəmizin Dəməşqdəki sonuncu səfiri Mahir Əliyev olub. O, 2008-2014-cü illərdə Azərbaycanın Suriya və Livandakı səfiri postunu tutub. Diplomat 2014-cü ilin noyabr ayında geri çağırılıb. Azərbaycan daha sonra Livana səfir təyin etsə də, Suriyaya səfir göndərməyib.

Qeyd edək ki, Ermənistan 30 ilə yaxın işğal altında saxladığı Azərbaycan torpaqlarında Suriyadan gələn erməni-

ayrı-ayrı zamanlarda Suriya ərazilərinə hökm ediblər. Suriyanın böyük bir qismi tarixi Türkmənli coğrafiyasıdır. Dahi Azərbaycan şairi İmadəddin Nəsiminin məzarı da Hələbdədir. Bu cür tarixi köklərimiz hər iki xalqın sülh müstəvisində münasibətlər qurmasında böyük üstünlüklər vəd edir. Hafiz Əsəd dönməsində Suriyada türk düşmənciliyi var idi. Azərbaycan torpaqlarının işğalına da Hafiz Əsəd səssiz qalmışdı. O, ermənilərə daha çox simpatiya bəsləyirdi. Çünki bir zamanlar Əsəd rejiminin SSRİ ilə əlaqələrini koordinasiya edənlər suriyalı ermənilər olub. PKK-ya öz ölkəsində yer verib bəsləyən də Hafiz Əsəd rejimi idi. Bəşər Əsəd də bir müddət atasının açdığı ciğrila sürünməyə başladı. Sonda bu ona baha başa gəldi. Hətta Əsəd ailəsi bir Xocalı soyqırımının təşkilatçılarından olan Vazgen Sarkisyanı bahalı "Mercedes" maşını bağışlamışdılar. Suriyada erməni diasporu heç zaman Bakı ilə

bətlərin həlli zaman alacaq. Amma səfirliklərin qarşılıqlı fəaliyyəti müəyyən müddətdən sonra mümkündür. Düşünürəm ki, Suriyada erməni diasporu olduğu kimi bizim də orada türkmənli diasporumuz var. Biz türkmən soydaşlarımızın Suriyadakı varlığından iki ölkə arasındakı əlaqələrin çoxşaxəli inkişafında çox yaxşı faydalana bilərik".

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov Azərbaycan tərəfin Suriyada səfirliyinin fəaliyyətini mütləq bərpa edəcəyini bildirdi: "Suriya ilə Azərbaycan arasında diplomatik münasibətlər qurulsa da, hər iki ölkə arasında geniş formatlı əməkdaşlıq olmayıb. Baxmayaraq ki, Suriyanın devrilmiş indiki prezidenti Bəşər Əsəd Bakıya işğuzar səfərə gəlib və 20-yə yaxın sənəd imzalanıb. Lakin həmin sənədlərin icrası Suriyadakı vətəndaş müharibəsinin başlaması səbəbilə mümkün olmayıb. Suriya daha çox Ermənistanla geniş əməkdaşlıq qurub və orada

minlərlə Suriya ermənisi miqrasiya edib. Onların bir çoxu Ermənistanın fəal maddi və mənəvi dəstəyi ilə Azərbaycanın keçmiş işğal altında olan ərazilərində məskunlaşdırılmışdı. Onlara beynəlxalq erməni diasporunun maliyyəsi ilə hər cür şərait yaradılmışdı. Xüsusən də Laçın rayonu ərazisində onlara böyük yaşayış məskənləri salınmışdı. Baxmayaraq ki, rəsmi Bakı Ermənistanın bu qanunsuz addımları barədə beynəlxalq müstəvidə etirazlarını bildirmişdi. Təəssüf ki, Azərbaycanın bu haqlı etirazlarına və tələblərinə məhəl qoyulmadı. İkinci Qarabağ savaşında Azərbaycanın qalib gəlməsi və torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi qanunsuz məskunlaşdırılan suriyalı erməni miqrantların da Ermənistan köç etməsi ilə nəticələndi. İndiki qeyri-müəyyənlik və hakimiyyət boşluğu, həmçinin baş verə biləcək yeni hərbi toqquşma ehtimalının qalması suriyalı erməniləri də tədrigin vəziyyətdə saxlayır. Gözlənilir

İyirmi üç saniyədə azad ev

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

"İki hal mümkündür: ya biz Kainatda tənhayıq, ya da başqaları da var. Hər ikisi eyni dərəcədə vahiməlidir"

(Artur Klark)

Xalqın başı Suriya hadisələrinə qarışmış, lakin ölkəmiz daxilində də maraqlı işlər olur. Sözgeşi, mən bugünlərdə bir detala diqqət elədim: "Suriya" sözündən "Rusiya" sözünü düzəltmək çox asandır. Eyni hərflərdir. Sur-u tərs çevirəndə rus alınır. Buyursunlar, ateistlər bu hikməti izah ələsinlər. Bəlkə də rəhmətlik Vəfa müəllim "Rusiya dağılacaq" deyəndə Suriyanın daha qabaq dağılacağına işarə vurmuşdu.

O cümlədən, sur sözünün iki anlamı vardır. Birincisi, qala divarı deməkdir. İkincisi isə mələk İsrailin Qiyamət günü püfləyəcəyi tütəyin adıdır. Yəqin bizim dildəki zurna sözü də bu Sur tütəyindən yaranmışdır. Güman edirəm AMEA rəhbərliyi bu elmi araşdırmalarımızı diqqətlə izləyir. "Elm və həyat" qəzetində dərcinə icazə verirəm. Bizim xalqdan gizlin heç bir xəbərimiz ola bilməz. Üstəlik, bilik paylaşıqca çoxalır. Mən özüm bu bilgiləri sizə ötürəndən sonra nə qədər ağıllandığımı şəxsən hiss eləyirəm.

Qayıdaq maraqlı hadisələrə. İlk növbədə, 2 mühüm siyasi partiyamızın Ədliyyə Nazirliyinin müraciəti əsasında, məhkəmə üsuluyla ləğv edilməsi diqqətdən yayınmışdır. Bunlar Azad Demokratlar Partiyası və Azadlıq Partiyası idi. Hər iki partiya 6 dekabrda, Bakı Apelyasiya Məhkəməsinin qərarı ilə ləğv edildi. And içərim ki, heç biriniz bu hadisədən xəbər tutmamışdır! Yazıqlar olsun bizə. Niyə belə laqeydik? Nə üçün biganəyik? Müdriklərdən biri deyib ki, ən pis şey laqeydlilikdir.

Burada haşiyyə çıxaraq qeyd etməyə özümü borclu bilirəm ki, əslində hökumətimiz partiyaları məhkəmə qərarı olmadan da ləğv edərdi. Lakin qanunçuluq vacibdir. Hər bir hadisə məhkəmə qərarı əsasında olmalıdır.

Ləğv edilən partiyalardan Azad Demokratların sədri Sülhəddin Əkbərdir. Sülhəddin bəyin rəyi olmadan NATO dünyanın heç bir yerində əməliyyata başlamır. Partiyası 2020-ci ildə Ədliyyədə qeydiyyatdan keçmişdi, lakin ötən il 5000 üzv tələbini ödəyə bilmədiyi üçün indi ləğv olundu.

Azadlıq Partiyası isə nisbətən qədim siyasi təşkilat idi, 2005-ci ildə yaradılıb, sədri Əhməd Oruc olmuşdur. Əhməd bəy mənim köhnə dostum İsmixan müəllimin tələbəsi olub, bir dəfə İsmixan müəllimlə parkda söhbət edərkən Əhməd bəy də ora gəlmişdi və mən həyatımda ilk dəfə bir siyasi partiyayı çox yaxından görmüşdüm. Hətta bir-birimizin əlini sıxmışdıq!

Prosesin dərinliyinə versək, ləğv edilən hər iki partiyanın adında "azad", "azadlıq" sözlərinin olması önəm daşıyır. Eyni zamanda diqqət çəkir. Buradan neqativ nəticələr çıxarmaq olarmı ki, artıq Azərbaycanda azadlığa ehtiyac yoxdur? Qətiyyə. Sadəcə, biz xalq olaraq tam mənada azadlığa çatdığımız üçün bu ideologiyaların siyasi perspektivi, hakimiyyətə gəlmək iddiası qalmır. Bir növ, Qarabağ Azadlıq Təşkilatı kimi. Onu da ləğv elədilər, çünki torpaqlarımız işğaldan azad olunandan sonra, təşkilatın adı mənasını itirdi.

İkinci maraqlı əhvalat Mənzil İnşaatı Dövlət Agentliyinin Sumqayıt və Lənkəranda 544 mənzili satışa, ipotekaya çıxartması oldu. Xəbəre görə, mənzillər internetdə satışa çıxarılandıqdan 23 saniyə sonra ilk alış olmuşdur.

Sürət fantastikdir. Bundan qabaq mənzilləri 31 və 35 saniyələrdə almışdılar. Rekordun təzələnməsi sevindiricidir. İnşallah, gələn dəfə 3 saniyədə satılar.

Lakin mənim diqqətimi çəkən təkəcə alış sürəti deyil. Bəzən deyirlər xalqımızın imkanı azdır. Bəs bu 23 saniyədə evləri alanlar kimdir? Lap olsun ipoteka, güzəştli, kredit və sairə. Alırlar axı. Doğrudur, elə adam var indən belə 23 il, sutkada 24 saat çalışsa da ev ala bilməz. Ancaq alanlar var. Güman edirəm onların bəzisi keçmiş azad demokratlar və azadlıqçılardır.

"Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında iqtisadi-ticarəti, nəqliyyat-kommunikasiya, təhlükəsizlik, xüsusilə də strateji xarakter daşıyan və Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində vacib rol oynayan enerji sahəsində səmərəli tərəfdaşlıq əlaqələri mövcuddur. Əminəm ki, Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında əməkdaşlığın qarşılıqlı hörmət və bərabər hüquqlar əsasında hərtərəfli inkişafı istiqamətində bundan sonra birgə səylər göstərəcəyik..."

Bakıdan Brüsselə mesaj

Azərbaycan Avropa İttifaqı ilə qarşılıqlı, faydalı və bərabərhüquqlu münasibətlərin qorunub saxlanması maraqlıdır

Bu fikirlər Prezident İlham Əliyevin Avropa Komissiyasının Prezidenti Ursula fon der Lyayenə təbrik məktubunda yer alıb.

Dövlət başçısı Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti kimi fəaliyyətə başlayan Antonio Koştaya da təbrik məktubunda bildirib ki, Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında əməkdaşlıq əlaqələri geniş gündəliyə malikdir və enerji, o cümlədən yaşıl enerji, nəqliyyat, ticarət və digər sahələri əhatə edir. Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təminatında Azərbaycanın mühüm rolu danılmazdır. "İnanıram ki, Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında siyasi dialoqun, iqtisadi-ticarəti əməkdaşlığın və mədəni mübadilələrin qarşılıqlı maraqlarımıza uyğun olaraq bundan sonra da inkişaf etməsi, konstruktiv tərəfdaşlığımızın möhkəmlənməsi üçün birgə səylər göstərəcəyik", - deyə Prezident vurğulayıb.

Dövlət başçısının məktublarından da göründüyü kimi, Azərbaycan Avropa İttifaqına "bərabər tərəflər" kimi əməkdaşlıq prinsipini bir daha təklif edir.

Azərbaycan Aİ ilə bərabər tərəflər kimi əməkdaşlıq prinsiplərini davam etdirmək istəyir. Azərbaycanın burada mövqeyi çox sabitdir, lakin AB bəzən o bərabər tərəf prinsipləri pozur, Azərbaycana siyasi əmr və təzyiq dilində danışmağa cəhd göstərir.

Ekspertlərə görə, Azərbaycanla AB arasındakı dürust və eyni zamanda səmimi münasibətlər inkişaf etməlidir.

"Azərbaycanın Avropa İttifaqı ilə bərabər tərəfdaşlıq imkanlarını daim təşviq etməsi ölkəmizin Qərb təsisatları ilə münasibətlərdəki obyektivliyini və dürüstlüyünü növbəti dəfə nümayiş etdirir. İndi Avropa İttifaqının da üzərinə düşən əsas məsələ ondan ibarətdir ki, Azərbaycanla münasibətlərdə aydın bir xətt

nümayiş etdirdir. Cənab Prezident İlham Əliyevin Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti kimi fəaliyyətə başlayan Antonio Koştaya və eyni zamanda həm də Avropa Komissiyasının Prezidenti kimi fəaliyyət göstərən Ursula fon der Lyayenə təbrik məktubları da Azərbaycanın Avropa İttifaqı ilə münasibətlərə önəm verəməsinin göstəricisidir". Bu fikirləri **YAP-çı deputat Kamran Bayramov** "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib.

O qeyd edib ki, Azərbaycanın ticarət tərəfdaşları arasında Avropa İttifaqı xüsusi yer tutur və bizim təxminən 53 milyard dollarlıq xarici ticarət dövriyyəmizin yarısına qədər məhz Avropa İttifaqı ölkələri ilə bağlıdır: "Azərbaycan Avropa İttifaqının 10 dövləti ilə strateji tərəfdaşlıq qurub və bizim enerji sahəsində münasibətlərimizin çox geniş perspektivləri var. Avropa İttifaqı Azərbaycanı etibarlı tərəfdaş kimi tanıyır. Təsədüfi deyil ki, Prezident İlham Əliyev Avropa Komissiyasının yenidən sədri seçilməsi münasibətilə Ursula fon der Lyayenə, eyni zamanda Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti seçilməsi ilə əlaqədar Antonio Koştaya ünvanladığı təbrik məktubunda vurğulamışdı ki, Azərbaycan və Avropa İttifaqı arasında həm siyasi dialoq, həm ticarət, iqtisadi, nəqliyyat, kommunikasiya, enerji təhlükəsizliyi, yaşıl enerji, turizm və digər sahələrdə əməkdaşlıq münasibətləri dinamik inkişaf tempinə malikdir və onun çox geniş perspektivləri var. Ən başlıcası, Azərbaycan Avropa İttifaqı ilə qarşılıqlı, faydalı və bərabərhüquqlu münasibətlərin qorunub saxlanması və inkişafında maraqlıdır və bu, hər iki tərəfin maraqlarına xidmət edir. Təbii ki, Azərbaycan analoji yanaşmanı Avropa İttifaqından da gözləyir".

Deputat diqqətə çatdırıb ki, Azərbaycan Avropanın enerji təminatında inkarolunmaz mövqeyə malikdir.

Məhz bu amil münasibətlərin strateji xarakter daşmasına töhfə verir. Azərbaycan hər mənada etibarlı, sözü ilə əməli bir olan tərəfdaşdır. Qarşılıqlı maraqlı doğuran məsələlərə, iqtisadi və ticarət də daxil olmaqla daha geniş müsbət gündəmə fokuslanmaq lazımdır. Dövlət başçımızın da haqlı olaraq vurğuladığı kimi, axı, bunun üçün yaxşı tarixçəmiz və nailiyyətlərimiz də mövcuddur. Bəzi məsələlərdə fundamental fikir ayrılıqlarına baxmayaraq münasibətlərdə qarşılıqlı ruhunu aşmaq və həqiqi əməkdaşlıq, həmrəylik mühitini yaratmağa çalışmaq vacibdir. Bakıdan Brüsselə göndərilən mesajda da "bərabər tərəflər" təklifi olundu. Yeni məhz, bu prinsip əsasında Azərbaycan bir daha dost kimi əl uzatdı. Qeyd olunan amil isə birtərəfli qayda deyil, birgə səylərin məhsulu olmalıdır. Dövlət başçımızın məktublarından da göründüyü kimi Azərbaycan Avropa Birliyinə "bərabər tərəflər" kimi əməkdaşlıq prinsipini bir daha təklif edir".

K.Bayramov əlavə edib ki, Azərbaycan Avropa İttifaqına, ona üzvlüyə can atır: "Dövlət başçımız çıxışlarının da birində vurğulamışdı ki, biz heç kimin qapısının ağzında gözləməyəcəyik. "Şərq Tərəfdaşlığı" Proqramı çərçivəsində, hansı ki sözügedən Proqram Aİ-yə üzvlük anlamına gəlmir, ölkələr könnüllülük və istək çərçivəsində Aİ ilə əlaqələri daha sıx qura bilər ki, proqram da baza qismində götürülə bilər. Bizim istəyimiz yalnız bərabər tərəflər kimi əməkdaşlıq prinsiplərini davam etdirməkdir. Çünki sözügedən siyasi təsisatın bərabərlik prinsipini dəfələrlə, açıqca və ədalətsiz şəkildə pozduğunun şahidi olmuşuq, bunun mövcud və potensial mənfi nəticələri ilə üz-üzə qoyulmuşuq. Münasibətlər, qeyd etdiyimiz kimi, formalaşarsa

və qarşı tərəf bunu dərk edərsə, o zaman daha səmimi olar və bu da dayanıqlılığa, stabilliyə yol açar".

Milli Məclisin deputatı, Ana Vətən Partiyasının sədr müavini Günay Ağamalı "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, ölkəmizin xarici siyasət strategiyasının mühüm istiqamətlərindən birini Avroatlantik məkana integrasiya təşkil edir: "Rəsmi Bakı Avropa İttifaqı ilə bərabərhüquqlu tərəfdaşlığa əsaslanan münasibətlərin inkişafında hər zaman maraqlıdır. Azərbaycan 2009-cu ildən "Şərq Tərəfdaşlığı" Proqramı çərçivəsində itti-faqla ikitərəfli və çoxtərəfli formatda əməkdaşlıq edir. Cənab Prezident İlham Əliyevin Avropa Komissiyasının Prezidenti Ursula fon der Lyayenə və Avropa İttifaqı Şurasının yeni seçilmiş Prezidenti Antonio Koştaya təbrik məktubu ünvanlaması ölkəmizin düzgün mövqeyinin təzahürüdür. Siyasi əlaqələrdə rəsmi Bakı və Brüssel arasında müəyyən gərginliklər müşahidə olunsada, iqtisadi münasibətlərdə tərəflər arasında soyuqluq hiss olunmur. Əksinə, Avropa İttifaqı Azərbaycanın ən böyük ticarət və ixrac tərəfdaşı kimi öz rolunu daha da artırır. Ölkəmizin enerji resursları, xüsusilə neft və qaz hasilatı Aİ üçün strateji əhəmiyyət kəsb edir. Cənub Qaz Dəhlizi layihəsi məhz Azərbaycan qazının Avropaya çatdırılmasını nəzərdə tutur. Bu layihə TANAP (Trans-Anadolu Qaz Boru Kəməri) və TAP (Trans-Adriatik Qaz Boru Kəməri) kimi komponentlərdən ibarətdir.

Azərbaycan Rusiya-Ukrayna müharibəsinin Avropanın enerji təhlükəsizliyinə ciddi təhdid yaratdığı bir dövrdə etibarlı tərəfdaş olduğunu hər kəsə sübut etdi. Bunun nəticəsidir ki, bizimlə enerji sahəsində əməkdaşlıq etmək istəyən dövlətlərin sayı hər gün artmaqdadır".

□ Cavanşir ABBASLI, "Yeni Müsavat"

“Azərbaycanda fəaliyyət göstərən bəzi səfirlər, diplomatik nümayəndələr Azərbaycanın daxili işlərinə müdaxilə edirlər”. Bunu Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu, Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlararası əlaqələr komitələrinin birgə iclasında “Diplomatik xidmət haqqında” qanun layihəsinin müzakirəsində Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli Hüseynli deyib.

Komitə sədri təəssüflə bildirib ki, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən bir sıra xarici ölkələrin diplomatik nümayəndələri ölkədəki QHT-lər və media ilə guya əməkdaşlıq adı altında ölkənin daxili işlərə müdaxilə edirlər.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Milli QHT Forumunun ötən həftə yaydığı bəyanatda sensor sən-sasion məqamlardan biri ölkəmiz əleyhinə iş aparan bir sıra xarici donorların, Qərb səfirliklərinin təsiri altında olan şəxslərin dövlət qurumları yanında ictimai şuralara müxtəlif üsullarla düşdüyünü bəyan etmişdi. “Bu statusdan sui-istifadə edilməsi, mandatlarından kənar fəaliyyət halları, özlərini “qrant vasitəçiləri” kimi apararaq məlumatlar toplaması barədə siqnallar narahatlıq doğurur. Bəzi Qərb səfirliklərinin Azərbaycanda ictimai şuralarda təmsil olunan QHT-ləri ələ almağa çalışaraq, onlara özlərinin balansında olan nəqliyyat vasitələrini bağışlamaq istəkləri barədə də məlumatlar var. Azərbaycan Milli QHT Forumu hesab edir ki, ictimai şuraların “İctimai iştirakçılıq haqqında” Qanunun tələblərinə uyğun fəaliyyəti təmin olunmalı, ictimai şuralar yalnız ictimai maraqlara xidmət etməli, ictimai nəzarəti təmin etməli, bu şuraların tərkibinin formalaşmasında və fəaliyyətində sui-istifadə halları aradan qaldırılmalıdır”, - deyərək bəyanatda bildirilib.

Politoloq Yusif Bağırzadə “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, zaman-zaman Azərbaycanda fəaliyyət göstərən bir sıra Qərb diplomatlarının, diplomatik korpus təmsilçilərinin ölkəmizin daxili

işlərinə müdaxilə cəhdlərinə şahidlik edirik: “Hər dəfə müxtəlif bəhanələr adı altında təzahür edən bu müdaxilələrin məqsədi hansısa şəkildə təzyiq rıçaqları əldə etmək istəyindən irəli gəlir. Məsələn, bir müddət əvvəl Avropa İttifaqının Bakıdakı nümayəndəliyi, Böyük Britaniya və İsveçrə səfirliklərinin Beynəlxalq İnsan Hüquqları Gününə həsr olunmuş qəbul təşkil etməsi və bu tədbirdə Azərbaycanda insan hüquqları ilə bağlı vəziyyət haqqında dedikləri bunun bariz sübutudur. Onlar tərəfindən səslənən iddialar Azərbaycanın məhkəmə sisteminin müstəqilliyini pozmağa açıq cəhddir və bu, məhkəmə prosesinə müdaxilə etməqlə yanaşı, hüquqi dövlətin əsas prinsipi olan qanunun aliliyi prinsipinə ziddir”.

Ekspertin sözlərinə görə, şübhə yoxdur ki, ayrı-ayrı ölkələrin səfirləri və diplomatik missiyalarının təmsilçilərinin ölkəmizin daxili işlərinə müdaxilə cəhdləri birbaşa həmin dövlətlərin paytaxtları tərəfindən verilən sifariş əsasında həyata keçirilir: “Məqsəd isə nə Azərbaycanda insan hüquqları, nə də media azadlığıdır. Bu, sadəcə, növbəti dəfə Azərbaycanla bağlı mənfi ictimai rəyin formalaşması və təzyiqlər üçün yeni bəhanələrin əldə edilməsi cəhdidir. Qərbin Azərbaycanla bağlı təzyiq rıçaqlarına malik olmaması onları dərindən narahat edir. Odur ki, nə bəhanə olursa-olsun ondan istifadə edib üzərimizə gəlmək istəyirlər. Təəssüf ki, bu işdə onların ayrı-ayrı QHT və me-

Qərb səfirliklərinin dövlət strukturlarına “sızmaq” cəhdi

Daxili proseslərə qarışmaq, QHT və media təmsilçilərini ələ almaq...

dia qurumlarından istifadə etməsi də müşahidə olunur”.

Y. Bağırzadə hesab edir ki, ancaq onların bütün bu fəaliyyətinə və kimlərsə ələ alaraq öz oyunlarına alət etməsinə baxmayaraq, bunun təhlükəsizliyimizə ciddi təhdid yaratması mümkün deyil: “Çünki Azərbaycan nə Ermənistan, nə də Gürcüstandır. Artıq heç kəs anti-Azərbaycan mövqeyi ilə tanınan və hər fürsətdə Erme-

nistana dəstək verən ayrı-ayrı qurumların, diplomatların “insan hüquqları” nağıllarına inanmır. Hər kəs anlayır ki, Azərbaycan Ermənistan kimi müti, sözbəxan ölkə olsaydı, Azərbaycanda kütləvi həbslər olsa belə, Qərb bununla bağlı hər hansı bəyanatlar verməzdi”.

**Mətbuat Şurası İdarə Heyətinin üzvü Yeganə Hacıyeva isə bildirdi ki, səfir-
lər və diplomatik nümayən-**

dəliklər mediada əlaqə qurduqları subyektlər vasitəsilə Azərbaycanın daxilində iş aparırlar: “Qərb mərkəzlərindən gələn sifarişlər əsasında fəaliyyət, agresiv gündəlik formalaşdırmaq, kənar maraqlara xidmət edən şəxslərin aktivləşməsi xüsusilə diqqət çəkir. Ümumiyyətlə, Azərbaycanda belə şəbəkələrin Qərb ölkələrinin səfirliklərindən təlimatlar alması, bunun müqabilində qrantlara

cəlb olunması təcrübəsi mövcuddur. Burada məqsəd həm də nəticələrə əsasən “Azərbaycanda söz azadlığı və demokratiyanın olmamasına” dair tezisi dəstəkləyəcək proseslərə rəvac verməkdir.

Zaman-zaman bu şəbəkələr Azərbaycanda yaşayan etnik azlıqlar üçün “milli azadlıq hərəkatına təşviq edən” çağırışlar edir. Bu, əslində Azərbaycan dövlətinin bütövlüyünə, təhlükəsizliyinə hədə olan separatizmə çağırışlardır. Aprel döyüşləri zamanı, 44 günlük müharibə günlərində, Xankəndidə antiterror tədbirləri keçiriləndə, Azərbaycan əsgəri təcavüzkar düşmənin ordusunun gülləsinə tuş gələndə, belə media təsisatlarında cəmiyyəti çaşdırmağa yönəlik təbliğat yazıları tirajlanırdı. Azərbaycanda Qərb agentura şəbəkəsi belli strateji gərginlik olan məqamlarda ölkəmiz əleyhinə istinad mənbələri istehsal edir. Belə media təsisatlarının əsas məqsədləri cəmiyyət və dövlət monolitliyini zədələmək, milli maraqlar ətrafında xalq-dövlət birliyini sarsıtmağa çalışmaqdır. Azərbaycanı beynəlxalq müstəvidə gözəndən salmağa hesablanmış istinad məqamları və s. hazırlamaqdır”.

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycanda hakimiyyəti zorla dəyişmək planları iflasa uğrayıb

Zahid Oruc: “Gürcüstanda gedən geosiyasi mübarizə bir ölkənin deyil, Qafqazın ələ keçirilməsi uğrındadır”

“Beynəlxalq siyasi gündəliyi izləyərkən bir-birini sürətlə əvəzləyən global toqquşmaların coğrafiyasının genişləndiyini, dünyanın yenidən bölüşdürülməsinin həlledici mərhələyə daxil olduğunu görürük. 3 ilə yaxındır ki, davam edən Rusiya-Ukrayna müharibəsində ortamənzilli strateji silahlardan istifadə bir vaxtda Qəzzadan Livana, daha sonra Suriyaya yayılan savaş, nəhayət, hakimiyyət dəyişikliyinə səbəb oldu”.

Bunu Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin sədri, millət vəkili **Zahid Oruc** parlamentin dekabrın 10-da keçirilən plenar iclasında çıxışı zamanı deyib.

“Qonşu Gürcüstanda parlament seçkilərindən sonra hakimiyyəti zorla dəyişmək istəyən Qərb dövlətləri küçə və meydan döyüşlərindən sonra silahlı toqquşmalara zəmin hazırlayıb. Son günlər NATO baş katibi Rutte gürcü hakimiyyətini ordunun müdaxiləsi ilə şantaj etdi. ABŞ, Avropa Birliyi “qızılgül inqilabı”ndan sonra Gürcüstana sahiblik üçün xərcledikləri 20 milyard dolların hesabını tə-

Z. Oruc deyib ki, Gürcüstanda gedən geosiyasi mübarizə yalnız bir ölkə deyil, Qafqazların ələ keçirilməsi uğrındadır: “Unutmayaq ki, xarici ticarətimizin 14 milyard dollardan çoxu Tiflis üzərindən aparılır. Bakı-Supsadan Cənub Qaz Dəhlizinə qədər strateji layihələri, 300 mindən çox azərbaycanlıların taleyini, 4 milyard dollardan çox sərmayəmizi, Türkiyə-Gürcüstan-Azərbaycan üçlüyünü

nəzərə alaraq geosiyasi döyüşlərin Bakı və Ankaranın birgə maraqlarına zərbə vurmağını demək olar”.

Z. Oruca görə, Qarabağ Zəfəri ilə təhlükəsizliyini və beynəlxalq mövqeyini gücləndirən Azərbaycanın əhatə olunduğu regionda qeyri-sabitlikdir, vətəndaş toqquşmaları və silahlı qarşıdurmalardır: “Xalqımız uzun illər geosiyasi müharibələrdən əziyyət çəkdiyi üçün qazandığı tarixi qələbənin, Böyük Qayıdışın və Yeni Vətən quruculuğunun qədrini bilir. Yerləşdiyimiz bölgədə təhlükələrdən qorunmağın yalnız bir alternativsiz yolu var.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev beynəlmiləl toqquşmaların poliqonuna çevrilməmək üçün ölkəmizi nə Qərbin, nə də qonşuların forpostuna çevirib, Brüssel və

ya Strasburqdan, yaxud Şimal və cənubdan gələn birtərəfli əmrlərdən qorunan müstəqil dövlət qurub, hakimiyyəti zorla dəyişmək planlarını iflasa uğradıb.

Dəməşqdən sonra başqa ərəb dövlətlərində də Türkiyəyə önümlü hakimiyyətlər qurula bilər. Lakin Yaxın Şərqdə qalib gəlib, Cənubi Qafqazı əldən vermək olmaz.

Xalqın iradəsi ilə Suriyada rejimi dəyişməyə beynəlxalq hüquq çərçivəsində kömək

edən qardaş ölkə üsyanın ilk olaraq, başladığı türkmənlərin-azərbaycanlıların yaşadığı Hələbdə olduğu kimi, Gürcüstanda da yüz minlərlə soydaşımızın mənafələrinin qorunmasında Azərbaycan lideri İlham Əliyevin strategiyası ilə hərəkət edəcəyinə, Də-

məşqdə qazanıb, Tiflisdə və İrevanda itirməyəcəyinə inanırıq. Suriyanın bütövlüyünü təmin etmək mümkün olsa, Azərbaycan və Türkiyənin yardımı ilə türkmənlər dövlət idarəçiliyinin bütün qollarında təmsil olunmalıdır.

Daha sonra Zəngəzur dəhlizinin açılması, Naxçıvanın Bakı ilə quru yollarla birləşməsi Gürcüstan və Ermənistanı Türk dünyasına qarşı çevirmək planlarına zərbə vuracaq, Türkiyə və Azərbaycanın Yaxın Şərqdən Cənubi Qafqaza qədər böyük regionda növbəti qələbəsi olacaqdır”.

Hazır evlərin alışına tələbat artıb

Səbəb həm də tikinti materiallarının bahalaşmasıdır

Tikinti materiallarının bahalaşması mənzil bazarına da təsir göstərmişdir. Bununla yanaşı, sənədsiz tikililərin kommunikasiya xətlərinə qoşulmasını qadağan edən qərardan sonra Bakıtrafi qəsəbələrində tikilməkdə olan fərdi yaşayış evlərinin də sayı azalıb. Əvvəlki dövrlərlə müqayisədə hazır evlərin alışına tələbat daha çox artıb.

Əmlak məsələləri üzrə ekspert Elnur Azadov iqtisadiyyat.az-a bildirib ki, son illər ilkin bazarda tikinti şirkətlərinə verilən sərəncamların sayı azalıb və buna görə də şirkətlər mənzillərin sayı azaldıqca onların qiymətlərini qaldırmağa davam edirlər. Onun sözlərinə görə, eyni ərazidə yeni inşa olunan bina ilə köhnə tikili arasında mənzillərin bir kvadrat metrində təxminən 10-15 faiz qiymət fərqi var: "Hətta bünövrə səviyyəsində də biz bu fərqi müşahidə edə bilirik. Hazırda "Ağ şəhər"də yeni başlayan layihələrin qiyməti bünövrədən 4500, köhnə binalarda isə hətta 3500-4 min arası qiymətlər mövcuddur".

Fərdi evlərin tikintisində də oxşar vəziyyətin olduğunu vurğulayan ekspert söyləyib ki, hazırda 1 kvadrat metr təmir və tikintisinin qiyməti əvvəlki illərlə müqayisədə 15-25 faiz artıb.

E.Azadov hələ 2022-ci ildə inşaat materiallarının bahalaşması fonunda tikinti şirkətlərinin qiymətləri qaldırmağa başladığını vurğulayıb. Onun sözlərinə görə, inşaat materiallarındakı qiymət artımının daşınmaz əmlak bazarına təsirləri qaçılmazdır: "Bu ilin əvvəli ilə sonu arasında qiymət artımı 5-10 faiz dəyişdi. Ən yüksək qiymət artımı isə coğrafi baxımından bəzi əraziləri əhatə edir. 2022-ci ildən başlayaraq isə tikinti şirkətləri arasında rəqabət də azalıb. Bunun fonunda da qiymətlər kəskin bahalaşmağa başlayıb. Hesab edirəm ki, 2025-ci ildə bazar aktivləşərsə və tikinti şirkətləri arasında rəqabət yüksək olarsa, qiymət artımı da yana bilər".

Mənzil İnşaatı Dövlət Agentliyi (MİDA) ötən həftə Sumqayıt və Lənkərandakı yaşayış komplekslərində mənzil satışı həyata keçirib. Rəsmi açıqlama belədir ki, 35 saniyə ərzində 544 mənzil satılıb.

Sosial platformalarda isə proses çox ciddi tənqid olunub, şübhə ilə qarşılanıb. Məsələn, Bizim Yol.info-nun xəbərinə görə, qaliblər sırasında olan bəzi şəxslər sevincini bölüşüb, cəld tərpənərək mənzilə sahib olduğunu yazıb, amma məlum olur ki, həmin adamlar ümumi prosesdən məlumatsızdır.

Yada salaq ki, MİDA 2018-ci ilin sentyabrından bu yolla mənzil satışını həyata keçirir. 2022-ci ilin martında kənar şəxslərin qanunsuz müdaxiləsi aşkar edilmiş, satışın nəticələri ləğv olunmuş, həbslər həyata keçirilmişdi.

MİDA bildirir ki, satışda ümumilikdə 4176 nəfər iştirak edib. Bizim Yol.info isə üç nəfərə istinadən bildirir ki, proses 8-10-cu saniyədə bitib və rəsmi açıqlama həqiqəti əks etdirmir.

Mütəxəssislər mənzillərin satış mexanizminin məntiqə sığmadığını bildirir, dəyişikliyə ehtiyac olduğunu deyir. Bunlardan biri də püşk atılmasıdır.

İqtisadçı Natiq Cəfərlı mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a deyib ki, MİDA-nın satışları ilə bağlı hər dəfə eyni problemlər ortaya çıxır: "Bunun qarşısını almaq üçün yollar tapılmalıdır, belə çıxır ki, onlayn üsullarla bu mümkün olmayacaq. Onlayn mümkün deyilsə, o zaman başqa bir formul tapılmalıdır. Belkə də fiziki şəkildə, hansısa formada iştirakçılıqla həll edilə bilər, bir neçə bölgə məntəqələri yaradıla bilər. İştirakçılar orada qeydiyyatdan keçə bilər, onların adı fiziki şəkildə barabanlarda - necə ki futbolda komandaların bir-biri ilə necə düşəcəyini müəyyənləşdirirlər, o yolla hamının iştirakı ilə, hamının gözü qarşısında püşkatma keçirilməsi daha məntiqlidir".

Əmlak məsələləri üzrə ekspert Elnur Fərzəliyev isə "Yeni Müsavat"a deyib ki, məsələnin əsas problemi tərəfi mənzillərin satışı və şərtlərlə bağlıdır: "Müsbəqənin elektron formatda keçirilməsi və mənzil-

35 saniyədə 554 mənzil satışı: MİDA-dan yeni narazılıqlar

Ekspertlər hesab edir ki, evlərin onlayn şəkildə satışı özünü doğrultmadı, başqa üsullar sınaqda olmalıdır

lərin çox qısa vaxt ərzində satılması vətəndaşları qane edə bilməz. Satışa çıxarılan mənzillər bir neçə saniyə ərzində satılır. Bu səbəbdən bir çox vətəndaş dəfələrlə bu müsabiqədə iştirak etsə də, ev qazana bilmir. Onu da qeyd edim ki, bu sosial bir layihə olduğu üçün vətəndaşlar yalnız bir dəfə güzəştli şərtlərdən yararlanırlar. Nağd formada 50-60 min manat qarşılığında mənzil alanlara gəlincə, bu komplekslərdə çox vaxt özəl şirkətlərə məxsus mənzillər də olur. Bəzi vətəndaşlar güzəştli ipoteka əvəzinə, güzəştli qiymətlərdən istifadə edərək mənzili nağd şəkildə alır və bu yolla büdcəsinə qənaət etmiş olur. Yeni ümumilikdə MİDA-nın təyin etdiyi qiymətlər bir çox ailənin büdcəsinə uyğun hesab oluna bilər. Məsələn, müqayisə aparsaq, Yasamalda Şərifzadə küçəsində yerləşən mənzilin bir kvadratmetri 1500 manatdan başlayırsa, bu ərazidən 700-800 metr aralıda ASAN xidmətin arxasındakı MİDA-ya məxsus binalarda mənzillərin bir kvadratmetri 900 manatdan təklif olunur. Ancaq təbii ki, bu mənzillərin sahəsi digər evlərlə müqayisədə daha kiçik və yığcam olur. Bu mənzillərin bu formada hazırlanması az təminatlı kateqoriyaya aid olan vətəndaşlar üçün daha əlçatan olması ilə əlaqədardır. Hazırda Yasamal ərazi-

sində iki otaqlı mənzillərin qiyməti 140 min manatdırsa, MİDA-da bu evlər 40-50 min manata təklif olunur".

Mövzu ilə bağlı danışan iqtisadçı Eldəniz Əmirov da bir sıra təkliflər irəli sürüb: "Çox rahat şəkildə müdaxiləçilərin arasında həssaslıq dərəcəsinin və ehtiyacların qiymətləndirilməsi üçün daha təkmil bir sistem yaradıla bilər. Şərti olaraq bunu "Ehtiyac Qiymətləndirilməsi Sistemi" adlandırmaq olar. Bu sistem insanların həm həssaslıq dərəcəsinə, həm də evlərlə olan ehtiyaclarının dərəcəsini qiymətləndirə və sıralaya bilər. İnsanın iki gözünü də bir-birindən fərqləndirmək olur. Dünyada tam bərabər heç nə yoxdur. Deməli, hər bir həssas qrup nümayəndəsi mütləq digərindən çox həssas və ya az həssasdır. Odur ki, avtomatlaşdırılmış bu sistem ən azı sosial həssaslıq dərəcəsi və ehtiyac dərəcəsi kimi 2 kriteriya üzrə qiymətləndirmə apara bilər. Məsələn, şəhid ailəsi, müəllim, hərbiçi və digər kriteriyalar üzrə qiymətləndirə bilər. Amma əvvəlcə bu həssaslıq dərəcələri çoxdan azad doğru xüsusi dövlət komissiyası tərəfindən kodlaşdırılaraq sıralanmalı və yaradılacaq avtomatlaşdırılmış sistem bu əsasdan formalaşmalıdır. Yeni ayrı-ayrı indekslər yaradılır və bu indekslər ən ədalətli sıralamanı təmin edir. Başqa üsul isə sadəcə, tele-

viziya xüsusi qurumların nümayəndələrindən ibarət komissiyanın iştirakı ilə canlı yayımda lotereya vasitəsilə qaliblərin seçilməsi daha ədalətli olardı. O zaman hər kəsin qalib olma ehtimalı (şansı) bərabər olardı. Ehtimalların bərabər paylanması ədaləti də bərabər paylamış olar".

Azərbaycan Internet Forumunun rəhbəri Osman Gündüz isə deyib ki, MİDA-nın onlayn mənzil satışında əsas parametri ilk mənzilin neçənci saniyədə satılmasıdır: "Onlayn satışa start verilən andan ilk mənzilin neçənci saniyədə satılması ilə bağlı MİDA hesabatlarında iki parametr var: mənzilin sistemdə tapılaraq baxış keçirilməsi və mənzilin təsdiqlənməsi. Mənzilin baxış üçün seçilməsi, onlayn satışa start verilən andan vətəndaşın sistemə daxil olub axtarış verərək istədiyi mənzilin tapılması müddətini göstərir. Məhz bu, ilk mənzilin neçənci saniyədə satıla biləcəyini göstərən əsas parametrdir. Yeni iddiaçı mənzilə baxış edirsə, artıq o daha tez sistemə daxil olub, axtarış verib və mənzili tapıb, artıq onu gözlətdirib, bu mənzil artıq digərlərinin axtarışında görünmür. İddiaçı mənzilə baxışını-seçimini istəyə həmin an, istəyə bir qədər gec də təsdiqləyə bilər. Yeni bu parametr əsasında real olaraq ilk alış saniyəsi

olaraq qəbul edilə bilər. İkinci parametr məhz baxış keçirilmənin mənzilin seçiminin-alışının təsdiqlənməsidir. Elə ola bilər ki, vətəndaş 4-cü saniyədə mənzilə baxışa başlayıb, lakin təsdiq ya 4-cü saniyədə, ya 7-ci saniyədə, ya xüsusən də 40-cı saniyədə ola bilər. Bu parametr ilk satışın neçənci saniyədə baş tutması üçün elə də əhəmiyyət kəsb etmir. MİDA-nın açıqladığı hesabatların və statistikaların əksəriyyətində bu parametrlər görünür. İndiyədək olan satışlarında ilk mənzil seçimi ilə bağlı statistikasına baxarkən o nəticəyə gəlmək olur ki, MİDA-nın onlayn satış sistemi ilkin dövrlərdə botlara qarşı elə də təkmil olmayıb. Düşünmək olar ki, bu dövrlərdə botlardan və seçim prosesini sürətləndirən digər üsullardan istifadəyə daha çox imkanlar olub. DTX və MİDA satışa kənar şəxslərin qanunsuz müdaxiləsi olduğunu bildirib, satışın nəticələri ləğv edilib və həbs edilənlər olub. Məhz bundan sonra MİDA sistemdə köklü texnoloji dəyişikliklər edib. MİDA-nın hazırkı satış sistemi, insan amilinin rolunun məhdudlaşdırılması və şəffaflıq üçün texnologiyaların tətbiqi baxımından əhəmiyyətlidir. Lakin IT bacarıqlarla bağlı sistemin mahiyyətində ədalətsizlik olduğundan yeni, alternativ satış üsullarına ehtiyac var".

□ **Afaq MİRAYIQ, "Yeni Müsavat"**

Gürcüstanın baş naziri İrakli Kobaxidze dekabrın 14-də ölkədə prezident seçkisinin keçirilməsini təsdiqləyib. O deyib ki, prezident seçkisinin keçirilməsi ilə bağlı qərar verilib və heç nə dəyişməyib: "Konstitusiya ilə səlahiyyət verilmiş bütün orqanlar seçkilərin keçirilməsi üçün səfərbər olunacaq".

Qeyd edək ki, hakim "Gürcü Arzusu" Partiyasının prezidenti Mixail Kavelaşvilidir. İrakli Kobaxidzenin sözlərinə görə, hazırkı prezident Salome Zurabişvili parlament seçkilərinin nəticələrini tanıması və yeni parlament seçkilərinə qədər öz səlahiyyətlərindən imtina etməyəcəyi barədə bəyanatının heç bir əsası yoxdur: "Zurabişvilinin səlahiyyət müddəti bitən kimi rezidensiyanı tərk edəcək". Amma Zurabişvili tamamilə fərqli mövqedədir. Gürcüstanda prezident seçkisinə az qalmış Salome Zurabişvili ölkəsində baş verənləri dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq üçün Fransaya gedib. Görünən odur ki, o, vəzifəsində qalmaq üçün Qərbin dəstəyini almağa ümid edir. Lakin hadisələr elə inkişaf edir ki, Qərb tərəfdarları Zurabişviliyə hakimiyyət uğrunda mübarizədə kömək etməkdən daha çox, onu xilas etməyə diqqət etmək məcburiyyətində qalmalı olacaq. Çünki bir neçə günə Mixail Kavelaşvilinin prezident postunda Salome Zurabişvilini əvəz edəcəyi gözlənilir. Bundan sonra hakimiyyətin Salome Zurabişvili ilə haqq-hesab çəkəcəyi istisna edilmir. Hakimiyyət isə diqqəti ona yönəldir ki, bu, Zurabişvilinin Gürcüstan prezident kimi sonuncu xarici səfəri idi. Zurabişvili istefa verməkdən imtina edərsə, "Gürcü Arzusu" onun barəsində cinayət işi açacaq və o, ya qaçmalı, ya da məhbus olacaq.

Tiflisdəki Orbeliani meydanında "Yeni il qatari"nin quraşdırılması da Gürcüstan

prezidenti Salome Zurabişvilini özündən çıxarıb.

"Gürcü Arzusu" Partiyası üzvlərinin "Yeni il qatari"nin Salome Zurabişvilini gözlədiyini söyləməsi prezidenti hiddətlənib.

Zurabişvili sosial şəbəkədə yazıb: "Orbeliani sarayının qarşısında mənim üçün qatar qoyublar... Yaxşı, baxarıq kim gedəcək!"

Prezident və müxalifət tərəfindən tanınmayan Gürcüstan parlamenti dekabrın 10-da səkkiz deputatın mandatını ləğv edib.

Məsələ səsvərməyə çıxarılıb və təsdiqlənib.

"Gürcü Arzusu"nın yarıdıcısı Bdzina İvanişvili, partiya sədri - keçmiş baş nazir İrakli Qaribaşvili, hazırkı baş nazir İrakli Kobaxidze, prezident Mixail Kavelaşvilinin, habelə nazir və nazir müavirlərinin deputat mandatları ləğv edilib.

Bu arada Avropa Komissiyası Gürcüstan hakimiyyətini "müəyyən kateqoriyadan olan şəxslər üçün" vizasız rejimin dayandırılması ilə hədələyib. Bunun qarşısını almaq üçün "Gürcü Arzusu" bir sıra tələbləri yerinə yetirməlidir: respublika vətəndaşlarının əsas hüquqlarının, o cümlədən söz, sərbəst toplaşma və şəxsi toxunulmazlıq azadlığının qorunmasını təmin etməli, ölkənin viza siyasətini Al siyasətinə uyğunlaşdırmaq və korrupsiya ilə mübarizə strategiyası, bəzi yeni qanun qəbul etməlidir. Söhbət ilk növbədə xarici agentlər və cinsi azlıqlarla mübarizəyə yönəlməmiş qanunların ləğvindən gedir. Bundan əlavə, Brüssel, görünür, ofşor qanunu

Gürcüstan dekabrın 14-nü gözləyir - qırğın ola bilər

Zurabişvili prezident kürsüsündən əl çəkmək istəmir: "Yaxşı, baxarıq kim gedəcək!"; DTX təxribat planı haqda xəbərdarlıq etdi

deyilən qanunu - Gürcüstanın Vergi Məcəlləsinə İvanişviliyə Qərb sanksiyalarından yayınmağa imkan verən düzəlişləri bəyənir. Bununla belə, "Gürcü Arzusu" Al ilə münasibətləri bərpa etmək üçün güzəştə getmək niyyətində deyil. Əksinə, Kobaxidzenin dediyi kimi, dekabrın sonuna kimi hakimiyyət etirazçıları üzrlərini gizlətməyi qadağan edən qanun qəbul edəcək: "Bu qayda bir çox Avropa İttifaqı ölkələrində tətbiq olunur və bu, Gürcüstanda zorakılığın qarşısı-

nın alınması üçün vacibdir". Bununla da müxalifət və Qərb razılaşmır. Beləliklə, Qərbin Gürcüstanla münasibətlərində daha gərgin mərhələ gözlənilir. Bu fonda Gürcüstan daxilindəki müəyyən qüvvələrlə də bu ölkəyə təsir və təzyiq göstərməyə davam edəcək. Özü də bu fonda müxaliflərin getdikcə daha aqressiv metodlardan yararlan-
 edən qanun qəbul edəcək. Gürcüstanın daxili işlər nazirinin müavini Aleksandr Daraxvelidze bu xüsusda bildirib: "Etirazlarda zo-

rakı qruplar "Molotov kokteylləri" adlanan pirotexniki vasitələrdən fəal şəkildə istifadə ediblər, onlar müxtəlif əşyalarla, o cümlədən dəmir və taxta dəyənəklərlə silahlanıblar". Onun sözlərinə görə, parlamentin binası yaxınlığında baş vermiş iğtişaşlar zamanı 60-a yaxın mağaza sındırılıb və soyulub.

Gürcüstan Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti etiraz aksiyalarında planlaşdırılan təxribatlarla bağlı bəyanat yayıb. Qurumun bəyanatında hakimiyyə-

yət əleyhdan qrupların bir neçə qurbanla ölkədə etirazları gərginləşdirməyi planlaşdırdığı qeyd edilib. Qeyd olunub ki, təxribat dekabrın 14-də keçiriləcək prezident seçkisinin qarşısını almaq üçün bu həftəyə planlaşdırılıb.

Bəyanatda bildirilib ki, məqsəd ölkədə radikal əhval-ruhiyyəni təşviq etmək, proseslərə idarəolunmaz hala salmaq və bütün bunlara görə hökumət günahlandırmaqdır.

Gürcüstan Parlamenti-nin vitse-spikeri Nino Tsilosani də bildirib ki, Tiflisdə aksiyalar zamanı radikal müxalifət ekstremist hərəkatlara əl atıb: "Ekstremizm odur ki, seçicilər sənə üçün səs verir, amma sən parlamentə daxil olursan, seçkiləri udmursan, küçəyə çıxır və hamımızın gördüyü kimi alovlu müharibələr aparırsan. Ekstremizm odur ki, öz zərərli planlarında gəncləri və uşaqları qalxan kimi istifadə edirsən. Təəssüf, radikal və ekstremist müxalifətin vəziyyəti o yerə çatıb ki, onlar öz ölkələrinə qarşı çox zərərli üsullarla mübarizə aparırlar".

□ "Yeni Müsavat"

Makron və "Fransafrika"nın süqutu...

Fransa Afrikanı necə itirdi?

Bir vaxtlar Fransa Afrika üçün hər şey idi: hakim və himayədar, sahib və tərəfdaş. Paris müəkkəb iqtisadi, mədəni və hərbi əlaqələr şəbəkəsi quraraq qitəni özünün şəxsi şahmat taxtasına çevirmişdi. Bu taxtada fiqurlar yalnız Fransanın iradəsinə uyğun hərəkət edirdi. Lakin bu oyun artıq başa çatır. Afrika piyada olmaqdan imtina edir. Son illər Fransanın Afrikadakı nüfuzunun yüksək səslə və geri dönüşü olmadan çökəməsi ilə yadda qaldı. Bu çöküş artıq Emmanuel Makronun adı ilə birbaşa əlaqələndirilir.

"Baku Network"-da dərc olunmuş məqalədə (mənbə Milli.az) Fransanın Afrikadakı hərbi bazalarını necə itirdiyi təsvir olunur: "Bir vaxtlar Fransanın nəzarət və güc rəmzi olan hərbi bazalar indi milli alçalma mənbəyinə çevrilib. Seneqalın yeni prezidenti Bassiou Dyumaye Fay, bu bazaların bağlanması üçün vacibliyini qeyd edərək, onların ölkənin suverenliyini sarsıtdığını vurğuladı. Parisin etibarlı müttəfiqi hesab edilən Çad isə daha da irəliləyərək müdafiə sahəsində əməkdaşlıq haqqında müqaviləni ləğv etdi və fransız qoşunlarının paytaxtdan çıxarılmasını tələb etdi.

Bu hadisələr təsadüfi deyil, global bir tendensiyanın

tərkib hissəsidir. Mali, Burkina Faso və Niger kimi ölkələrdə Fransanın hərbi mövcudluğuna qarşı etirazlar zirvəyə çatdı və nəticədə qoşunların qovulması və hətta diplomatik əlaqələrin kəsilməsi ilə nəticələndi. Fransa üçün bu, sadəcə, Afrika siyasətindəki uğursuzluqlar deyil. Bu, XVII əsrdə başlayan, formal olaraq 1960-cı illərdə sona çatdı, lakin iqtisadi əlaqələr, hərbi bazalar və resursların istismarı vasitəsilə davam edən çoxəsrlik hökmranlığın süqutudur".

O da qeyd edilir ki, Fransa uzun müddət pərdə arxasından qitəni idarə edən kukllar ustası kimi çıxış edirdi: "Lakin bu gün kukllar öz iplərini

qırıb. Boş qalmış yerə isə Çin, Rusiya və Türkiyə daxil olaraq

Afrikaya yeni oyun qaydaları təklif edir. Bu tərəfdarlar men-

torlardan daha çox bərabərhuquqlu tərəfdaş kimi gəlir, investi-

siyalar, infrastruktur layihələri və təbəbürdən imtina ilə Afrikanı cəlb edir. Afrikalıların gözündə Fransa artıq keçmişdən qurtulmağa çalışan qitə üçün narahatlıq yaradan bir qonaq, köhnə dövrlərin simvoluna çevrilib".

Məqalədə Makron Fransanın Afrikadakı məğlubiyyətinin memarı hesab olunur: "Hakimiyyətə gələndə Emmanuel Makron Fransaya yeni dövr vəd etmişdi. Gənc, enerjili, islahatçı xarizmaya malik bir lider kimi Fransanın çürümüş neokolonializm irsini aradan qaldırmaq istəyirdi. O, "bərabər, açıq, səmimi yeni Fransa" haqqında danışdı. Lakin altı il sonra bu hekayə fiaskoya çevrildi: onun bəyanatları uğursuz siyasətlər bataqlığında batdı və ambisiyaları külə döndü. Makron tarixə bir qurucu kimi deyil, məhv edən, xüsusilə Fransanın Afrika qitəsindəki nüfuzunun məhv edilməsinin memarı kimi daxil oldu.

Emmanuel Makron yalnız Afrikada deyil, Avropada da öz ambisiyalarını qurmağa çalışdı. O, uğursuzluqlarını "avropalaşdırmaq", məsuliyyəti Al ölkələrinə yükləmək strategiyasını seçdi. Lakin bu yanaşma iflasa uğradı. Afrika kollektiv Qərbdən deyil, hər kəsdən azad olmağı arzulayırdı..."

□ "Yeni Müsavat"

ABŞ-in yeni prezidenti Donald Trampın dövründə xarici siyasət kursunda ciddi dönüşlər olacağı gözlənilir. Bir çox dövlətlər də xarici siyasətlərini buna uyğun qurmağa məcbur olacaqlar. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın Notr-Dam kilsəsinin açılış mərasimində Fransa lideri Makron və ABŞ-in yeni seçilən prezidenti Donald Trampa şəhən pozalar verməsi bu baxımdan diqqət çəkib, müzakirələrə yol açıb.

Bu görüşün baş tutmasının da erməni lobbisinin rolunun olub-olmadığı sualı da ortaya çıxır. Diger bir məsələ erməni revanşistlərin Trampın hakimiyyəti dövründə "artsax"ın bağlanmış "kitabı"na yenidən qayıdıla biləcəyi ümididir. "Yeni Müsavat" yazır ki, **amerikalı siyasi şərhçi Con Varoli**, ümumiyyətlə, Vaşinqtonun yaxın 4 ildə regionumuzla bağlı siyasətinin necə olacağı barədə maraqlı fikirlərini Pressklub.az-la bölüşüb. Ekspertə görə, ABŞ həftə 5 il əvvəlkindən tamamilə fərqli bir ölkədir: "Nəyi nəzərə tutaram? Bəli, əvvəllər bəzi qruplar onun siyasətinə təsir edə bilirdilər. Bilirəm, Azərbaycanda tez-tez deyirlər ki, erməni lobbisi ABŞ-in xarici siyasətinə təsir edə bilər. Bu, vaxtilə doğru idi, amma indi doğru deyil. İndi bura tamamilə başqa Amerikadır. Burada hansısa erməni diasporunun nə düşündüyü heç kimə maraqlı deyil. Əlbəttə, yəhudi diasporu istisna olmaqla. Aydındır ki, yəhudi diasporu ən güclü diaspordur və əslində onun nümayəndələri bizim xarici siyasətimizə rəhbərlik edirlər. Bunu Rusiya və Yaxın Şərqi münasibətdə də görmək olar. Hər şey yəhudi lobbisinin maraqlarına uyğundur. Amma bunu başa düşmək olar. Çünki onların hakimiyyətdə öz adamları var. Bütün ən mühüm hakimiyyət orqanlarında onların öz adamları var. Ermənilərdə bu yoxdur. Kimsə mənim yanıldığımı düşünürsə, Amerika hökumətində yüksək vəzifəli er-

məni soyadlı məmurun adını çəksin. Mən belə birini tanıram".

Ekspert deyib ki, Amerika açıq imperiyadır: "Buranın demokratik ölkə olması uydurmadır. ABŞ eyni anda bir çox ölkəyə qarşı açıq şəkildə müharibə aparır. Və onlar artıq Çinlə müharibəyə hazırlaşır. İmperiya siyasəti kursu var. Aydın bir plan var. Onlar bu planı həyata keçirməyə hazırlaşır. Və heç bir diaspor buna təsir edə bilməz". **Analitik əlavə edib ki, Azərbaycan bu gün Amerika elitası üçün ən strateji məkanlardan biridir:** "Çünki bura bizim elitənin ən qatı düşmənləri olan İranla Rusiya arasında yerləşir. ABŞ-in Mərkəzi Asiya ölkələrinə nəzarəti ələ keçirmək kimi ambisiyası, məqsədi var. Və bu baxımdan Azərbaycan həqiqətən çox önəmlidir. Keçmişə nəzər salsanız, görə bilərsiniz ki, prezidentin kim və hansı müddətə olmasından asılı olmayaraq, xarici siyasətimiz çox az dəyişir. Bu, xüsusilə son 35 ildə özünü göstərir. Məsələn, Rusiyaya münasibətdə, Yaxın Şərqi münasibətdə, Amerika siyasəti az dəyişir. Və əgər dəyişirsə, demək, yalnız ona görədir ki, haradasa məğlubiyyət olub. Məsələn, İraq və Əfqanıstandakı uğursuzluq kimi". Ekspertin dediklərindən anlaşılan odur ki, Trampın ermənilərə seçkiqabağı ümid verən açıqlamaları əslində onları yenə boş xüyalara salmamalıdır. Xüsusilə erməni diasporasının Trampın siyasətinə təsir edə biləcəyi

ABŞ siyasətində yeni "şəkil"ləndirmə və Paşinyanın fotosu

Amerikalı siyasi şərhçi Con Varoliyə görə, Trampın seçkiqabağı ermənilərə ümid verən açıqlamaları onları boş xüyalara salmamalıdır

mümkün görünür. Baxmayaraq ki, Paşinyanın Makronun hesabına Trampa görüşü erməni siyasi kluarlarında az qala toy-bayrama çevrilib, yeni administrasiyadan ciddi dəstək gələcəyinə ümid yaranıb.

"Yeni Müsavat"a bu mövzunu şərh edən **Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadə** heç Baydendən böyük ölçüdə fayda görməyən erməni lobbisinin Trampa ümid bəsləməyə çağırır. Onun fikrincə, Trampın ilk prezidentliyi dövründə 44

günlük müharibə, Bayden zamanında isə bir sutkalıq anti-terror əməliyyatı olub, lakin ABŞ liderlərinin heç biri Azərbaycanın haqq işinə, beynəlxalq hüquqa söykənən addımlarına müdaxilə etməyib: "Ona görə də bütün planları puç olan erməni lobbisinin bundan sonra nəyə ümid etməsi mənasızdır. Çünki onların uydurma "etnik təmizləmə" ittihamları ilə bağlı beynəlxalq səviyyədə çirkin kampaniya aparılsa da, hüquqi müstəvidə heç bir nəticə əldə edə bilmədilər. Bundan sonra da erməni lobbisinin söyləri

faydasız olacaq. Onlar gözləyirlər ki, Tramp seçki dövründə Qarabağdan gedən ermənilər haqda səsləndirdiyi fikrin davamı olaraq Azərbaycana təzyiq göstərəcək, onların Xankəndinə qayıdışı üçün basqılar edəcək, amma ciddi surətdə yanılırlar. Eyni zamanda ermənilərin qayıtması ilə bağlı şərtlər Ermənistana məlumdur. Onlar Baydenə çox ümidli idilər, di gəl, gördülər ki, onun erməniperestliyi də bir işə yaramadı".

Politoloq Zaur Məmmədovun sözlərinə görə, Azərbaycanın Ermənistandan tə-

ləbləri dəyişilməz olaraq qalır: sülh sabit və davamlı olmalıdır. Onun fikrincə, Makron Trampa Paşinyan arasında vasitəçilik etməklə məşğuldur: "Fransa prezidenti ABŞ-in yeni administrasiyasının Qafqaz siyasətinə təsir etmək istəyir. Aydındır ki, Azərbaycanla bağlı Trampa hansı yalanları danışmış".

Hüquq müdafiəçisi Xəzər Teyyublu da ekspertin fikirləri ilə həmrəydir. Onun sözlərinə görə, Ermənistan Trampdan mədəd ummaq-dansa, yekun sülh sazişi üçün tələb olunan şərtləri yerinə yetirsin: "Erməni lobbisinə gəlincə, seçkiqabağı Trampa bağlı narazılıqlarını dilə gətirmişdilər. Sonra Tramp erməni seçicisinə həsablannmış çıxış etdi. Sözsüz ki, ermənilərin Amerikada 100 ildən çox yaşı olan lobbicilik institutu var, kök salıblar. Ancaq onların maksimum edə bildikləri hansısa konqresmeni ələ almaq, qanun layihələri irəli sürməkdir. Hətta Bayden kimi erməniperəst prezidentin dövründə bundan artığına nail olmadılar. Menendez kimi korrupsioner konqresmen işə olundu, bir neçə dəfə Qarabağ erməniləri ilə bağlı qanun layihələri irəli sürdülər, o da Konqresdən keçmədi, yəni daha çox addım atmaq gücləri çatmır. Əgər Bayden dövründə Konqresin qəbul etdiyi bir-iki qətnamədən başqa heç nəyə nail olmayıblarsa, Trampın prezidentliyi dövründə erməni lobbisinin hansısa nəticələr əldə edəcəyini gözləmirəm".

□ **Emil SALAMOĞLU, "Yeni Müsavat"**

Tokayevin BMT-nin baş katibi olacağı iddiası

Qazaxıstanın indiki prezidenti BMT Baş katibinin müavini olarkən özünü fəal, səriştəli və uzaqqören siyasətçi kimi göstərüb - ekspert rəyləri

Bəzi xarici media orqanlarının yaydığı məlumata görə, Qazaxıstan prezidenti **Kasım-Jomart Tokayev** Birləşmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) Baş katibi postuna namizədliyini irəli sürməyə hazırlaşır. Son zamanlar qazax lider beynəlxalq fəaliyyətini artırır - yaxın müddətdə o, Serbiya, Macarıstan, Fransa və Qırğızıstanda olub.

"Orda" nəşrinin məlumatına görə, bu cür intensiv fəaliyyət prezidentin bu təşkilatla keçmiş təcrübəsini nəzərə alaraq, 2026-cı ildə BMT-nin baş katibi vəzifəsinə namizədliyinin irəli sürülməsinə hazırlıqla bağlı ola bilər.

Maraqlıdır, Tokayevin orada birinci şəxs kimi görünməsi dünyaya, BMT-nin özünə, Cənubi Qafqaz və Mərkəzi Asiya kimi regionlara nə verə bilər? Bu siyasətçi son illər demək olar ki, hər tərəfdən tənqid olunan BMT-yə hansısa yolla təsir göstərə və ona yeni nəfəs verə bilərmi?

Politoloq, beynəlxalq məsələlər üzrə ekspert, "Cənubi Qafqaz" politoloqlar klubunun rəhbəri İlqar Vəlizadə Ayna.az-a deyib ki, bu, bir ehtimaldır: "Kasım-Jomart Tokayev Qazaxıstanın xarici siyasətinin formalaşmasının menşeyində dayanmış karyerist diplo-

matıdır. Qazaxıstanın xarici siyasəti, son illərdəki dəyişikliklərə baxmayaraq, qıbtə olunması sabitlik nümayiş etdirir. Biz Tokayevin tərcümeyi-halını bilirik: o, bir vaxtlar BMT Baş katibinin müavini olub və bu vəzifədə özünü fəal, səriştəli və uzaqqören siyasətçi kimi göstərüb. Geosi-

yasi proseslərin formalaşmasının indiki çətin şəraitində, artan beynəlxalq qarşıdurma və bu qarşıdurmanın Üçüncü Dünya müharibəsinə doğru sürüşməsi şəraitində Kasım-Jomart Tokayev və Qazaxıstanın xarici siyasəti də heyratəmiz sabitlik, heyratəmiz pragmatizm nü-

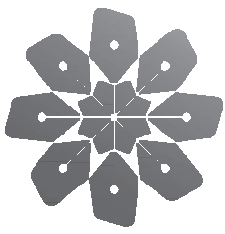
mayiş etdirir. Qazaxıstan Rusiyanın müttəfiqi olmasına baxmayaraq, Qərb ölkələri ilə çox fəal qarşılıqlı əlaqədə olur, Qərb ölkələri ilə qarşılıqlı fəaliyyət formatlarını inkişaf etdirir və eyni zamanda Çinin çox yaxın tərəfdaşdır. Bu isə onun müəyyən istiqamətdə xarici siyasət prioritetlərini həyata keçirməsinə mane olmur. Qlobal gündəliyə gəlincə, Qazaxıstan həmişə nüvəsiz dünyanın tərəfdarı olub və bu mövqedə dayanır. Qazaxıstan tərəfinin təşəbbüsü ilə avqustun 17-si Nüvə Silahından Azad Gün elan edilib. Qazaxıstan beynəlxalq siyasətin nüvəsizləşdirilməsi prosesinə əməli töhfə verir. İndi baş verənlər çox simptomatikdir, çünki bu gün biz təkcə qlobal geosiyasi qarşıdurma şəraitində olan ayrı-ayrı dövlətlər tərəfindən deyil, həm də nüvə silahına malik olan və regional münaqişələr vəziyyətində olan dövlətlərin də münaqişələrin həlli üçün nüvə silahına arxalandığını görürük.

Bu, beşiyində boğulmalı olan təhlükəli bir tendensiya. Qazaxıstan prezidentisi isə məhz bu müstəvidə beynəlxalq məsələlərdə gərginliyin səviyyəsini azaldaraq, bu vəziyyətin uğurlu moderatoru kimi çıxış edə bilər.

Bundan əlavə, Qazaxıstan prezidenti BMT-də bir qurum kimi islahatların aparılmasının tərəfdarıdır. O, BMT-nin necə fəaliyyət göstərdiyini çox yaxşı bilir, çünki o, bu təşkilatın rəhbər komandasında idi və başa düşür ki, BMT-nin bir çox qurumlarının, sadəcə olaraq, zəiflədiyi şəraitdə onları dəyişdirmək lazımdır.

BMT Təhlükəsizlik Şurasında ciddi islahatlara ehtiyac var, Tokayev də bu barədə danışmış. Ona görə də mənə elə gəlir ki, əgər bu söz-söhbətlər öz təsdiqini taparsa, o, çox yaxşı namizəddir, həm də müxtəlif oyunçuların, hətta bir-biri ilə qarşıdurmada olanların da etibar və hörmətini qazanan namizəddir. Ona görə də mənə elə gəlir ki, ən azı dünyanın aparcı dövlətləri bu namizədliyi dəstəkləyə bilər, lakin təbii ki, inkişaf etməkdə olan ölkələr də onlara qoşula bilər".

□ **"Yeni Müsavat"**

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Elmi-kütləvi, mədəni-maarif, təhsil proqramlarının hazırlanması

Son illər Azərbaycandan xaricdə təhsil almağa gedən gənclərin sayı əhəmiyyətli dərəcədə artmaqdadır. Yeni imkanı olanların əksəriyyəti xaricdə təhsilə üstünlük verir. Əlbəttə ki, bu məsələnin müsbət tərəfləri çoxdur, amma bu da bir həqiqətdir ki, xaricdə təhsil almağa gedənlərin əksəriyyəti Azərbaycana qayıtmaq istəmir və nəticədə xaricə kütləvi "beyin axını" baş verir.

Bir çox ekspertlər qeyd edir ki, bunun əsas səbəblərindən biri Azərbaycan universitetlərində təhsilin keyfiyyətinin yüksək olmaması ilə bağlıdır. Məsələn, illərdir ki, Azərbaycan universitetlərinin dünya reytingində 1000-dən aşağı düşdüyü müşahidə olunmur. Bu da onu göstərir ki, təhsilin keyfiyyətində hələ xeyli problemlər var.

Mövzu ilə bağlı **təhsil eksperti Kamran Əsədov** "Yeni Müsavat"a danışib. Ekspert qeyd edib ki, son illərdə Azərbaycandan xaricdə təhsil almağa gedən gənclərin sayının artması təhsil sistemi üçün həm müsbət imkanlar, həm də ciddi çağırışlar yaradır: "Əsasən daha yüksək təhsil keyfiyyəti, beynəlxalq tanınma və gələcək karyera perspektivləri üçün gənclər xarici universitetlərə üstünlük verirlər. Lakin bu, ölkə daxilində "beyin axını" fenomeninə səbəb olur və Azərbaycan universitetlərinin problemlərini daha da qaba-

rıq şəkildə ortaya qoyur. Statistik məlumatlara görə, 2023-cü ildə xaricdə təhsil almaq üçün müraciət edən azərbaycanlı tələbələrin sayı əvvəlki illə müqayisədə 18% artıb. Ən çox üstünlük verilən ölkələr sırasında Türkiyə, Rusiya, Avropa ölkələri və ABŞ yer alır. Xaricdə təhsil alanların təxminən 60%-i Azərbaycana qayıtmaq istəmir ki, bu da ciddi beyin axını ilə nəticələnir. Beynəlxalq reytinglərdə Azərbaycanın universitetləri TOP 1000-dən kənarda qaldığı halda, gənclərin daha rəqabətə davamlı təhsil sistemlərinə yönəlməsi gözləniləndir".

Kamran Əsədovun fikrincə, Azərbaycan universitetlərində təhsilin keyfiyyətinin artırılması üçün bir neçə əsas istiqamət müəyyənləşdirilməlidir: "Əvvəla, təhsil proqramları beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmalı və yerli tələblərə uyğun modernləşdirilməlidir. Məsələn, ABŞ və Avropa universitetlə-

Elm, təhsil

YENİ **ÜSAVAT**
N 224 (8597) 11 dekabr 2024

Ölkədən "beyin axını" təhlükəsi

Xaricdə təhsil almağa gedənlərin əksəriyyəti niyə Azərbaycana qayıtmaq istəmir?

rində tətbiq olunan "təcrübəyə əsaslanan öyrənmə" modeli burada da geniş şəkildə tətbiq edilməlidir. Bu model tələbələrin nəzəri bilikləri real iş mühitində tətbiq etmələrinə şərait yaradır. Akademik həyətində inkişafı da təhsilin keyfiyyətinə birbaşa təsir edən amildir. Müəllimlərin bilik və bacarıqlarının müasir tələblərə uyğun yenilənməsi üçün beynəlxalq təlim proqramları təşkil edilməli, onları dünya səviyyəsində qəbul edilən sertifikatlarla təmin etmək üçün resurslar ayrılmalıdır. Xaricdə təcrübə keçmiş akademiklərin Azərbaycan uni-

versitetlərində çalışmaları üçün xüsusi stimullaşdırıcı mexanizmlər yaradılmalıdır.

Tədqiqat və innovasiyaya sərmayə artırılmalıdır. Hazırda Azərbaycan universitetlərinin elmi məqalələrinin böyük əksəriyyəti aşağı təsir indeksli jurnallarda dərc olunur. Universitetlərin reytinglərdə mövqeyini yaxşılaşdırmaq üçün tədqiqat mərkəzlərinin yaradılması, qrant proqramlarının genişləndirilməsi və beynəlxalq elmi əməkdaşlıqların təşviqi zəruridir. Tələbələr və müəllimlər beynəlxalq konfranslarda iştirak etməyə həvəsləndirilməlidir. Univer-

sitetlərin rəqəmsallaşdırılması da vacib istiqamətdir. Onlayn tədris platformalarının inkişaf etdirilməsi, e-təhsil resurslarına əlçatanlığın təmin edilməsi və rəqəmsal laboratoriyaların qurulması təhsil prosesinin effektivliyini artırır. Bununla yanaşı, distant təhsilin keyfiyyəti artırılmalı və daha çox tələbəyə çatmaq üçün istifadə olunmalıdır".

Ekspert həmçinin qeyd edib ki, Azərbaycan universitetlərində əmək bazarının tələblərinə uyğun kadr hazırlığı zəifdir: "Təhsil proqramları işgötürənlərin ehtiyaclarına uyğun şəkildə yeni-

dən qurulmalıdır. Məsələn, texnologiya, mühəndislik və İKT sahələrində müasir ixtisasların yaradılması prioritet olmalıdır. Bununla yanaşı, universitetlərdə startap ekosistemləri formalaşdırılmalı və tələbələrə öz innovativ ideyalarını həyata keçirmək üçün dəstək göstərilməlidir.

Xaricdə təhsil alanların ölkəyə qayıtmasını təmin etmək üçün xüsusi proqramlar hazırlanmalıdır. Bu, yüksək məşğul iş yerləri, tədqiqat qrantları və digər stimullar vasitəsilə həyata keçirilə bilər. Həmçinin ölkədə tədqiqat universitetlərinin yaradılması bu sahədə dönüş nöqtəsi ola bilər. Xaricdə təhsil almış gənclər ölkəyə qayıdaraq bu universitetlərdə çalışmağa təşviq edilməlidir. Bunlarla yanaşı, universitetlərdə idarəetmə sisteminin şəffaflığı artırılmalı və tələbələrin qərar qəbul etmə prosesində iştirakı təmin edilməlidir. Bu, universitetlərə olan inamı artırır və gənclərin yerli təhsilə yönəlməsini stimullaşdırır. Təhsilin keyfiyyətinin artırılması ilə yanaşı, cəmiyyətin xaricdə təhsil alan və yerli universitetlərdə oxuyan gənclərə yanaşmasında balans yaratmaq vacibdir. Beyin axınının qarşısını almaq və Azərbaycanın gələcəyini təmin etmək üçün təhsil sahəsində islahatlar sürətləndirilməlidir. Bu, yalnız dövlətin deyil, universitetlərin və iş dünyasının da birgə səyləri ilə mümkün ola bilər".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xəlilə GƏRAY

Repetitorluq qadağan olunsa, ali məktəblər boş qalacaq

Sertifikasiyadan kəsilənlər repetitor kimi işləyə bilməyəcək?

Qaydalara əsasən sertifikatlaşdırma imtahanından 50%-dən aşağı göstəricisi olan (30-dan aşağı bal toplayan) müəllimlərin əmək müqaviləsinə xitam verilir. Lakin həmin şəxslər müəllim kimi fəaliyyət göstərə bilməyə və, repetitorla məşğul olmaları üçün hər hansı qadağa yoxdur.

Repetitorluğa bu qədər tələbat olduğu halda minimum bal toplaya bilməyən müəllimlərin repetitor işləmələri üçün hansısa tənzimləməyə ehtiyac varmı?

Mövzu ilə bağlı Aze-du.az-a danışan **Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin deputatı Ceyhun Məmmədov** bildirib ki, sertifikatlaşdırma yadan sonra müəllimlərin repetitor kimi fəaliyyət göstərmələri gözlənilən idi: "Sertifikasiyadan məqbul bal toplaya bilməyib, əmək müqavilə-

lərinə xitam verilən müəllimlərin repetitorluğa üz tutacaqları bəlli idi. Çünki o müəllimlər üçün maddi olaraq vəziyyətdən çıxış yolu təkə repetitorluqdur.

Məktəbdən əlavə uşaq

hazırlaşdırmağı, bu fəaliyyətlə məşğul olmağı tənzimləyəcək hər hansı qanun olmadığına görə bu gün bu prosesin qarşısını almaq çətinidir. Hər dəfə çıxışlarında bildiriəm ki, biz bu istiqamətdə proseslərə

baxıb, müəyyən tənzimləmələr aparmalıyıq. Repetitorluq o qədər geniş yayılıb ki, artıq bütün sahələri əhatə edir. Aidiyyəti qurumlar elə addımlar atmalıdır ki, bu sahəyə indiki qədər meyl olmasın".

Bu gün repetitorluğu ali məktəbin "açarı" adlandırırlar. Yeni hazırda ölkədə reperitorluq o səviyyəyə çatıb ki, ali məktəblərə qəbul imtahanlarında iştirak edən abituriyentlərin demək olar ki, 90 faizi məhz bu üsuldən yararlanırlar. Bu gün artıq bir faktıdır ki, şagirdlər məktəblə yanaşı repetitor yanına gedirlər. Bu baxımdan da abituriyentlərin uğurlarını məktəbin deyil, repetitorların uğuru hesab edirlər. Bu gün repetitorluq qadağan edilsə, ali məktəblərə qəbul prosesində nə baş verəcək?

Elm və təhsil məsələləri üzrə ekspert Rizvan Fikrətoğlu Cebheinfo.az-a bildirib ki, problem orta məktəb sisteminin Dövlət İmtahan Mərkəzinin (DİM) qəbul proqramlarına uyğun gəlməməsidir: "Məsələn, 11-ci sinifdə təhsil alan şagird həm fizika, həm kimya, həm də biologiyanı öyrənir, ancaq o, III qrupdan imtahan verəcək. Yeni bu fənləri də, III qrupun fənlərini də öyrənir. DİM isə 5-ci sinifdən 11-ci sinifdək olan dərsləri soruşur. Eyni zamanda şagird dərse getmə-

yəndə "təhdid" edilir ki, "sənə attestat verməyəcək".

Sanki orta məktəb şagirdi ali məktəbə hazırlaşmaqdan yayındırır. Ona görə də bu məsələdə uyğunluq olmalıdır. Danılmaz faktıdır ki, hazırlıq kursları, repetitor olmasa, ali məktəbə qəbulun plan yerləri boş qalacaq.

Əvvəllər repetitorluq az yayılmışdı və DİM-in sualları da indiki qədər çətin deyildi. Ancaq indi repetitorluq geniş yayılıb və şagirdlər rəqabət mühitində, kurslarda, repetitor yanında daha çox öyrəndiyi üçün DİM-in sualları da çətinləşir.

Yeni 1 il ərzində repetitorluq ləğv olunsaydı və DİM eyni qaydada sualları tərtib etsə, təbii ki, ali məktəblər boş qalacaq. İkinci halda primitiv qəbul sualları ilə boşluq aradan qaldırıla bilər. Əvvəllər 10-11-ci siniflərdə uşaqları hazırlığa qoyurdular. İndi artıq məktəbəqərdəndən, 1-ci sinifdən hazırlığa qoyurlar. Uşaqlar da yüksək biliklə gəldiyi üçün DİM qəbul suallarını çətinləşdirir".

Xəlilə GƏRAY,
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanda özəl pensiya fondlarının yaradılmasına başlanılacaq. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bu barədə Dövlət Sosial Müdafiə Fondundan bildirilib. Qeyd edilib ki, “Qeyri-dövlət pensiya fondları haqqında” Qanun layihəsi hazırlanıb və razılaşdırılması üçün aidiyyəti qurumlara təqdim olunub.

Müvafiq qurumlarla müzakirələrin nəticəsində özəl pensiya fondlarının fəaliyyətinin hüquqi, iqtisadi və maliyyə əsaslarının formalaşdırılması, həmin fondların fəaliyyətinə nəzarət mexanizmlərinin müəyyənləşdirilməsi məqsədilə layihənin təkmilləşdirilməsi üçün aidiyyəti qurumların nümayəndələri ilə birlikdə iş aparılır.

Özəl pensiya sisteminin 2026-cı ilin əvvəlindən fəaliyyətə başlayacağı gözlənilir. Bu barədə mediaya sığorta bazarındakı mənbədən bildirilib. Məlumata görə, “Qeyri-dövlət pensiya fondları haqqında” qanun layihəsi Dövlət Sosial Müdafiə Fondu tərəfindən aidiyyəti qurumlarla, o cümlədən Mərkəzi Bankla müzakirə edilir.

Məlumata görə, vətəndaşlar pensiya kapitalının bir hissəsini özəl pensiya fondlarına yönəltmə imkanı əldə edəcək. Vətəndaş 50-55 yaşında toplanan pensiya kapitalını birbaşa götürərək biznes və ya hansısa təsərrüfat yarada, ev ala və digər məqsədlər üçün istifadə edə biləcək. Pensiya kapitalının DSMF-də qalan hissəsindən isə təqaüd almaqda davam edəcək. Birbaşa götürüləcək pensiya ödənişinin 50-70% civarında ola biləcəyi bildirilir. Bununla belə, vətəndaşın bu sistemə qoşula biləcəyi və birbaşa pensiya məbləğindən istifadə edə biləcəyi yaş, o cümlədən ödəniləcək birbaşa pensiya məbləği və bəzi digər məqamlar hələlik müzakirə predmetidir.

Qeyd edilib ki, burada açıq qalan məsələlərdən biri əhalinin böyük qisminin minimum əmək haqqı müqabilində pensiya kapitalının daha aşağı olmasıdır. Bu isə ancaq onların minimal pensiya məbləğini formalaşdırmağa kifayət edir.

Müzakirə predmeti olan məsələlərdən biri isə özəl pensiya sisteminin özəl pensiya fondu və ya həyat sığorta şirkətləri vasitəsilə həyata keçiriləcəyidir. Bildirilib ki, özəl pensiya sisteminin həyat sığorta şirkətləri vasitəsilə həyata keçirilməsi sığorta bazarının inkişafı üçün yeni təkan ola bilər. Sığorta bazarı hər il minimum 400 milyon manat civarında arta bilər. Bu isə sığorta bazarının Mərkəzi Bankın 2028-ci ilə qədər ümumdaxili məhsulun 3%-i civarına çatırılması ilə bağlı hədəfinə

İki mənbədən pensiya almaq - özəl pensiya fondları yaradılır

İqtisadçı deyir ki, bu yenilik uçuş istiqamətində mənfəətlidir;

Deputat: “Vətəndaşlar üçün pensiya məbləğinin artması və...”

uyğundur.

Bəs özəl pensiya fonduna vətəndaşlar tərəfindən ödəmələr necə həyata keçiriləcək? Məsələn, ayda nə qədər ödəniləcək? Vətəndaş konkret neçə ildən sonra ödədiyi məbləği tam götürə bilər?

Mövzu ilə bağlı Milli Məclisin deputatı Vüqar Bayramov “Yeni Müsavat”-a fikirlərini bölüşüb: “Özəl pensiya fondunun yaradılması məsələsi uzun müddətdir ki, müzakirə olunur və məlumdur ki, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi özəl pensiya fondlarının yaradılması ilə bağlı 20-dən artıq qanunvericilik aktlarının uzlaşdırılması istiqamətində işlərin aparıldığını bildirib. Bu da o deməkdir ki, bu sahədə qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi üçün ilkin mərhələdə addımlar artıq atılıb.

Özəl pensiya fondları ümumilikdə inkişaf etmiş ölkələrdə geniş yayılıb və bu fondlar vətəndaşlara həm dövlət, həm də özəl pensiya fondlarında yığım etmək imkanı təqdim edir. Bu, vətəndaşlara pensiya yaşı dövründə daha yaxşı sosial təminat əldə etmək üçün əlavə bir mexanizm təklif edir.

Məsələn, əgər vətəndaş həm dövlət pensiya fonduna ödəniş edirsə, həm də uyğun olaraq özəl pensiya fondu ilə əməkdaşlıq edib ödəniş edirsə, bu halda vətəndaş pensiya yaşı tamam olduqda əlavə üstünlüklər əldə edə bilər. Tutaq ki, onun dövlət tərəfindən təyin edilmiş pensiyası 500 manatdır, özəl pensiya fondundan əlavə 300 manat ala bilər. Beləliklə, onun ümumi pensiya məbləği 500 deyil, 800 manat olacaq. Bu isə vətəndaşlar üçün pensiya məbləğinin artması və iki mənbədən pensiya almaq baxımından çox əhəmiyyətlidir. Xüsusən pensiya yaşında həmin vətəndaşın pensiya təminatının gücləndirilməsinə və ümumilikdə sosial müdafiə təminatının möhkəmlənməsinə imkan yaradacaq. Təbii ki, konkret olaraq qa-

nun layihəsi təqdim olunduqdan sonra daha detallı məlumatları bölüşmək mümkün olacaq. Amma ümumilikdə, özəl pensiya fondlarının yaradılması, pensiyaçıların sosial təminatının gücləndirilməsi baxımından vacibdir”.

İqtisadçı Xəlid Kərimli də mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a fikirlərini deyib: “Minimum əmək haqqı səviyyəsi ilə pensiyaların həcmi az olur. Ümumiyyətlə, hökumət pensiyaların məbləğini, misal üçün, 280 manatı daha da artırmaqla bilər. Amma bunu edə bilmir, çünki imkanı yoxdur. Pensiya ödənişləri məcburi ödənişlərdir, daima verilməlidir. O ki qaldı özəl pensiya fonduna, bununla bağlı hələ ki qanun layihəsi olmadığından, sadəcə, dünyada olan təcrübədən danışa bilərik. Dövlət onsuz da bütün vətəndaşlarına minimum pensiya təminatını həyata keçirir. Bir də imkan olur ki, vətəndaşlar könüllü özəl pensiya sistemində iştirak etsin. Bu da heç kimə hədiyyə olunmur. Yenə də maaşınızdan müəyyən rəqəmlər ödənilir. Özəl pensiya fondlarına üzv olmaq da könüllülük əsasında olur. Məsələn, icbari pensiyada maaşınızdan 3 faiz tutulur. Amma özəl pensiya fondlarında artıq seçim olur. Qərbdə belədir ki, əmək bazarı işçilərin xeyrinə olduğuna görə bəzi işverənlər işçi cəlb etmək üçün özəl pensiya təkliflərini də irəli sürürlər. Amma Azərbaycanda iş tapmaq problemi var. İqtisadiyyat zəifdir. Neft sektorunda işləyənləri çıxmaq şərtlə özəl sektorda fəaliyyət göstərən təşkilatlar inanmıram ki, işçi üçün özəl pensiya təklifi versin. Bu, bizim bazar üçün real deyil. Necə ki “Həyat” sığortası üçün seçim edirlər, iştirak edək-etməyək, özəl pensiya sistemində də bu cür olacaq. Amma “Həyat” sığortası üç illik bir mexanizmdir, yığım sığortasıdır. Özəl pensiyada isə bu daha uzunmüddətli olacaq və şərtlər bir az fərqli olacaq. Özəl pensiya

fondunun üstünlüyü odur ki, vətəndaş pensiya yaşına çatanda ola bilsin məbləği tam götürsün, yaxud da pensiya yaşına çatanda həmin fond ona əlavə pensiya ödəsin. Özəl pensiya fondu könüllü olacağına görə burada hökumət daha rahat çevikliklər təqdim edə bilər. Qanun layihəsi açıqlananda görəcəyik bunu. Pensiya yaşına çatanda böyük məbləğ alırlar, bununla yatırım edə, dünya səyahətinə çıxı bilərlər. Amma özəl pensiya fondu bunu özü deyil, bizdən topladığı pullar hesabına verəcək. Üstünlüyü odur ki, dövlət nəzarət edəcək, insanlar risk etməyəcək. Bunu peşəkar menecerlər idarə edəcək. O pul peşəkar menecerlər tərəfindən yatırımlar ediləcək. Yəni uzunmüddətli investisiyadır. Dövlət nəzarətində xüsusi lisenziya şərtləri altında olacaq. Necə ki Neft Fondu idarə olunur, bu cür fikirləşə bilərik. Yəni özəl pensiya fondunu olması üç istiqamət üzrə müsbət sayılır: birincisi, vətəndaşın gələcəyi üçün yatırım baxımından alternativ imkan olacaq. İkincisi vətəndaşın başına iş gəlsə, bu fondan vəsait varislərinin hesabına keçəcək. Üçüncüsü isə bu fondu toplayan istiqamətli fondla ciddi surətdə biznesin maliyyə mənbəyinə çevriləcək. Bu maliyyə bazarı üçün, iqtisadiyyat üçün əhəmiyyətlidir”.

✎ **Afaq MİRƏYİQ,**
“Yeni Müsavat”

Əlilliklə bağlı sənədlər elektron formada əldə ediləcək

Əlilliklə bağlı sənədlərin elektron formada əldə edilməsi mümkün olacaq.

Bu barədə Milli Məclisin Əmək və Sosial Siyasət Komitəsinin iclasında müzakirəyə çıxarılan Əmək Məcəlləsində, Miqrasiya Məcəlləsində, “Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında”, “Yol hərəkəti haqqında”, “Qaçqınların və məcburi köçkünlərin (ölkə daxilində köçürülmüş şəxslərin) statusu haqqında”, “Tibbi sığorta haqqında”, “Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında”, “Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında”, “Ünvanlı dövlət sosial yardımı haqqında”, “Sosial müavinətlər haqqında”, “Əmək pensiyaları haqqında”, “Təhsil haqqında”, “İstehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından icbari sığorta haqqında” və “Məşğulluq haqqında” qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə Qanunun layihəsində öz əksini tapıb.

Layihəyə əsasən, şəxsin əlilliyinin müəyyən edilməsi və əlilliyin müəyyən olunmasından imtina edilməsi barədə qərarlarda göstərilən məlumatlar Elektron Hökumət İnformasiya Sistemi (EHİS) üzərindən təqdim edilə (əldə edilə) bilər. Bu qərarlarda göstərilən məlumatların EHİS üzərindən təqdim edilməsi həmin qərarların təqdim edilməsinə bərabər tutulur.

Vətəndaşlara 160 milyon manatdan çox ƏDV qaytarılıb

2024-cü ilin yanvar-noyabr ayları ərzində pərakəndə ticarət və ya ictimai iaşə fəaliyyəti göstərən obyektlərdən alınmış mallara (neft və qaz məhsulları, avtomobillər, alkoqollu içkilər və bütün məmulatları istisna olmaqla), eləcə də tibb müəssisələri və özəl tibbi praktika ilə məşğul olan fiziki şəxslər tərəfindən göstərilən tibbi xidmətlərə görə ödənilmiş ƏDV-nin 160 milyon 277,7 min manatı fiziki şəxs olan istehlakçılara geri qaytarılıb.

Bu barədə İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətinə istinadən xəbər verir.

Qeyd edilib ki, 2024-cü ilin yanvar-noyabr ayları ərzində nağdsız qaydada alınmış yaşayış və qeyri-yasayış sahələrinə görə ödənilmiş ƏDV-nin qaytarılan həcmi 21 milyon 301,7 min manatdan çox olub.

Ermənistan, İran və Hindistanın iştirakı ilə ticarət marşrutunun işə salınmasını hədəfləyən layihə baş tutmayıb. Avqust ayında Ermənistan mənbələri 3 ölkənin nəqliyyat sektorunun nümayəndələrinin sentyabrda böyük görüşünün olacağına dair məlumat yaymışdılar. Məlumatda qeyd olunurdu ki, görüş iştirakçıları İranın Çabahar limanının infrastrukturunu ilə tanış olacaq, Ermənistanın limandakı operator fəaliyyətini, həmçinin limandan yüklərin daşınması marşrutunun tezliklə işə salınması ilə bağlı məsələləri müzakirə edəcəklər.

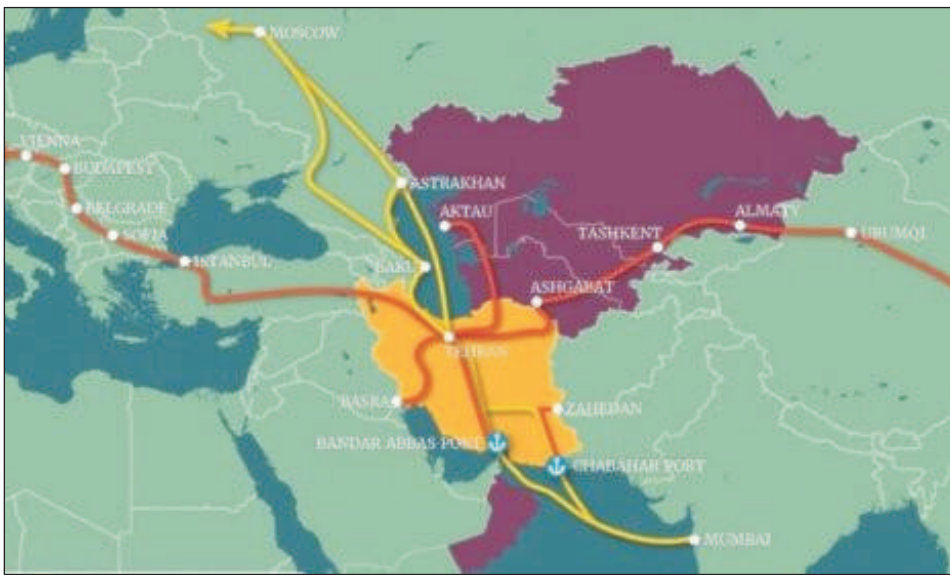
İranın təşəbbüskarı olduğu marşrut Körfəz ölkələri və Hindistandan Aİ (Avropa İttifaqı) və AİB (Avrasiya İqtisadi Birliyi) ölkələrinə yüklərin daşınmasını nəzərdə tutur. Layihədə Hindistanın Mumbay limanından yüklər Çabahar limanına (İranın cənub-şərq), sonra quru yolu ilə Ermənistana (istər avtomobil, istərsə də dəmir yolu ilə), oradan isə Gürcüstana, Bolqarıstana, Yunanıstana limanlarına və ya Rusiyaya (dəniz limanları və ya Yuxarı Lars keçid məntəqəsi vasitəsilə) çatdırılması planlaşdırılır.

Dəhlizin Ermənistandan keçəcək xətti öz mallarının tədarükünü diversifikasiya etmək istəyən İran və Hindistan üçün vacibdir. Erməni ekspertlərinə görə, İran və Ermənistandan keçən marşrut Hindistan və Körfəz ölkələrinə logistika xərclərini 25 faiz, habelə daşıma müddətini demək olar ki, yarıya (Süveyş kanalı vasitəsilə olan 40 gündən 18 günə qədər) azaltmağa imkan verəcək. Belə olan halda, Ermənistan mühüm tranzit qovşağına çevriləcək. Ermənistandan keçən dəhlizin özü isə Hindistana Qara dəniz limanlarına, eləcə də daha qısa marşrutla Aİ bazarına çıxış əldə etməyə imkan verəcəkdi. 2021-ci ilədək İranın dövlətinə baxmayaraq, Azərbaycan Ermənistan amilinə görə layihəyə maraq göstərməyib. Həmin il İranın dövləti ilə dəhlizin bir qolu olaraq yüklərin Azərbaycan üzərindən daşınmasına dair iki ölkə arasında müqavilə imzalanıb, konkret işlərin icrası planı təsdiqlənib.

İranın bu addımı Ermənistanda böyük qəzəblə qarşılandı da, mövcud reallıqlar İrəvanın hər hansı açıq etiraz nümayişinə imkan vermirdi. Reallıq isə bundan ibarətdir ki, İranla Ermənistanın dəmiryol nəqliyyatının əlaqələndirilməsi icrası mümkün olmayan utopiya-dır: ən azı ona görə ki, bu proses bir neçə milyard dollar yatırım tələb edir və nə Tehranın, nə də İrəvanın bunu təmin etmək imkanı yox-

İran İrəvana "pul limanını" vermədi

Ermənistan, İran və Hindistanın ticarət marşrutu baş tutmadı - səbəblər

dur.

Ermənistan İranın Azərbaycanı layihəyə dəvətindən özünə gəlməmiş daha bir müttəfiqindən zərbə yedi. 2023-cü ilin mayında Rusiya və İran Şimal-Cənub Nəqliyyat Dəhlizinin tərkib hissəsi olan Rəşt-Astara dəmiryol xəttinin tikintisi üzrə dövlətlərarası saziş imzalandı. Müqaviləyə əsasən dəmiryol xəttinin tikintisi üçün Rusiya İrana dövlətlərarası razılaşma əsasında 1,3 milyard avro kredit ayırır. Bu, yüklərin Hindistandan Avropa və Rusiyaya və əksinə daşınmasını təmin edəcək dəhlizin bir hissəsi olmağa çalışan Ermənistan üçün böyük zərbə kimi qiymətləndirildi. Erməni ekspertlər müqavilənin İrəvanı birdəfəlik layihədən kənarda qoyduğunu bildirirlər.

Lakin İranın və Hindistanın dəstəyinə arxalanan Ermənistan Hindistan-Avropa yükdaşımalarda iştirakda qərarlı görünür. Ötən ilin aprelində Ermənistan rəsmiləri Çabahar limanında operatorluq üçün real addımların atılmasına başladığını elan etdilər. Limanın Şimal-Cənub Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizi layihəsinə inteqrasiya edilməsi nəzərdə tutulur ki, bu da Ermənistanın bu layihədə iştirakı demək olacaq.

Ermənistan üzərindən planlaşdırılan marşrut Hindistan və Fars körfəzi limanlarından Avropa və Aİ ölkələrinə yüklərin çatdırılmasını nəzərdə tutur. Sxema görə, Hindistanın Mumbay limanından mallar Çabahara

çatdırılır, sonra quru yolu ilə Ermənistana, daha sonra isə Gürcüstana aparılır. Gürcüstana limanlarından yüklər ya Bolqarıstana və Yunanıstana, ya da Yuxarı Lars vasitəsilə Rusiyaya göndərilə bilər.

Bu marşrut həm İran, həm də Hindistan üçün vacibdir, çünki onlar logistik marşrutlarını şaxələndirməyə çalışırlar. Ermənistan da öz növbəsində tranzit ölkə kimi mövqeyini gücləndirəcəyini gözləyir. Bu, İrəvanın iştirakçısı olduğu ilk beynəlxalq əhəmiyyətli layihə olacaqdır.

Bu il aprel 19-da İrəvanda Ermənistan, Hindistan və İran nümayəndələri arasında ilk görüş baş tutub. Hindistan tərəfi adından Xarici İşlər Nazirliyinin dövlət katibi K.P.Singh, Ermənistanı xarici işlər nazirinin müavini Mnatsakan Səfəryan, İranı isə xarici işlər nazirinin köməkçisi, Cənubi Asiya Departamentinin rəhbəri Seyid Rəsul Musəvi təmsil ediblər.

Məsləhətləşmələrlə bağlı Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin yaydığı qısa rəsmi məlumatda tərəflərin "üçtərəfli əməkdaşlıq məsələlərini" müzakirə etdiyi bildirilir, lakin detallar açıqlanmır. Yalnız tərəflərin eyni formatda məsləhətləşmələri davam etdirmək qərarına gəldiyi bildirilir.

İran Xarici İşlər Nazirliyinin Cənubi Asiya Departamenti özünün Twitter səhifəsində üçtərəfli məsləhət-

ləşmələrdə əsas müzakirə mövzularının Şimal-Cənub beynəlxalq nəqliyyat dəhlizi, həmçinin Hindistanın Çabahar limanının dəmir yolu və avtomobil nəqliyyatı ilə Ermənistanla birləşdirilməsinin mümkünüyü olduğuna dair məlumat açıqlayıb.

Hindistan mətbuatı isə İrəvan görüşündə ticarət və strateji əməkdaşlığın əsas mövzu olduğunu yazıb. Ümumiyyətlə, Hindistanın ingilisdilli "The Print" nəşrinə görə, İran və Hindistan Ermənistan üçün yeni təhlükəsizlik sisteminin yaradılmasında əsas elementlərdir, çünki "ermənilər artıq ənənəvi müttəfiqləri olan Rusiyaya arxalanmırlar".

İranın Makran sahilində, Oman körfəzinin yanında yerləşən Çabahar limanı unikal coğrafi mövqeyə malikdir. Belə ki, Çabahar Hind okeanına birbaşa çıxışı olan yeganə İran limanıdır. O, həmçinin Əfqanıstan və dənizə çıxışı olmayan Mərkəzi Asiya ölkələrinə yaxındır.

Əfqanıstana, postsovet məkanının cənub hissəsinə və nəhəng Avro-Asiya regionuna çıxışı açan Çabaharın üstünlüklərini nəzərə alan Hindistan iyirmi il əvvəl ona maraq göstərməyə başlayıb. Limanın birgə işlənməsi ilə bağlı İran tərəfi ilə danışıqlar 2003-cü ildə başlayıb, lakin Tehrana qarşı beynəlxalq sanksiyalara görə layihəyə çoxillik fasilə verilib.

Onun həyata keçirilməsi yalnız 2016-cı ildə Hindistanın baş naziri Narendra Mo-

dinin Tehrana səfəri zamanı mümkün olub və o, Dehlinin Çabahar limanının infrastrukturunun tikintisinə 500 milyon dollar sərmayə qoymaq niyyətini açıqlayıb.

2016-cı ilin may ayında Hindistan Çabahar limanında Şəhid Beheşti terminalının tikintisi üçün İran və Əfqanıstanla üçtərəfli saziş imzalayıb. Terminal 2018-ci ildə fəaliyyətə başlayıb. Layihənin icrası dövründə artıq Çabahar limanı vasitəsilə Hindistandan Əfqanıstana 2,5 milyon ton buğda və 2 min ton paxlalı bitkilər daşınıbmışdı. Lakin əvvəlki müqavilə illik yenilənmə tələb edirdi və bütün Çabahar limanını deyil, yalnız Şəhid Beheşti terminalını əhatə edirdi.

2024-cü ilin may ayında tərəflər arasında imzalanan yeni müqavilə on il müddətinə bağlanıb və bu müddət ərzində liman əsas xarici investor kimi Hindistan tərəfindən idarə olunacaq. İmzalanmış saziş çərçivəsində layihəyə cəlb olunacaq yeni Hindistan investisiyalarının ümumi məbləğinin 370 milyon dollar olacağı gözlənilir. Tarixdə ilk dəfədir ki, Dehli xarici liman idarə edəcək. Dehli ümid edir ki, Çabahar limanı Əfqanıstan, Mərkəzi Asiya və daha böyük Avrasiya ilə əlaqə kimi Pakistanın Qvadar limanı və Çinin "Bir kəmə, bir yol" təşəbbüsü ilə rəqəbat apara biləcək.

Lakin hələlik proseslər Ermənistanın istəyinə uyğun getmir. Belə ki, payızda planlaşdırılan üçtərəfli görüş baş tutmayıb. Bu barədə "Sputnik Ermənistan"ın sorğusuna cavab olaraq Ermənistan İqtisadiyyat Nazirliyi məlumat yayıb: **"Bu görüş İranda baş verən məlum hadisələrə görə baş tutmadı"**. Qeyd olunur ki, Ermənistan multimodal yüksək sürətli marşrutun yaradılması ilə bağlı ilkin müzakirələri davam etdirir, lakin onun işə salınmasının son vaxtı qeyri-müəyyən olaraq qalır. İranın Çabahar limanının idarə olunmasında Ermənistanın rolu da qeyri-müəyyən olaraq qalır: **"Ermənistanın limanda iş-**

tirak formatı hələ də müzakirə olunur".

Qeyd etdiyimiz kimi, Çabahar əhəmiyyətli logistik potensiala malikdir və Ermənistan üçün xüsusi maraq kəsb edir. Lazımi infrastruktur tamamlandıqdan sonra bu liman erməni şirkətləri üçün əsas nəqliyyat mərkəzinə çevrilə bilər. İqtisadiyyat nazirinin müavini başda olmaqla, Ermənistan nümayəndə heyətinin bu yaxınlarda İrana səfəri zamanı Ermənistan və İranın nəqliyyat şirkətləri arasında anlaşma memorandumu imzalanıb. Növbəti addım erməni şirkətlərinə limanda əməliyyat fəaliyyətinə başlamağa imkan verən müqavilənin bağlanması olacaq. Lakin göründüyü kimi, bu addım yubanır.

Burada Hindistanın Çabahar limanına əlavə investisiya yatırmaq planlarına ABŞ-ın sərt etirazından tutmuş, Ermənistan-İran-Hindistan ittifaqına Rusiyanın yanaşmasına qədər çoxsaylı faktorlar var. Qərblə açıq savəşda olan Moskvanın indilik prosesə böyük təsir imkanlarının olmadığı açıq sezilir: xüsusilə İrəvanın ondan uzaqlaşma siyasəti pik həddə çatdığı indiki mərhələdə. Lakin Rusiyanın bu prosesdə kənar seyrçi qalacağını gözləmək də sadəlvəhlük olardı. Bu baxımdan, Ermənistan-İran sərhədini qoruyan Rusiyanın ondan dəmiryol tikintisi üçün kredit alıb, özü Ermənistanda 210 milyon dollarlıq yol tikintisini maliyyələşdirən İranın addımlarına cavabının olacağı şübhə doğurmamalıdır.

ABŞ-da İrana qarşı sərt mövqeyi ilə seçilən Donald Trampın hakimiyyətə gəlməsi Hindistanın İranla işbirliyini tormozlayacaq əsas amilə çevrilə bilər. Bir müddət öncə dollar alternativ yaratmaq istəyən BRIKS üzvlərini - o cümlədən də Hindistanı 100 faizlik idxal rüsumları ilə hədələyən Trampın Dehlinin ABŞ düşməni olan İranla sıx işbirliyinə cəsarət edəcəyi də şübhəli görünür.

□ **Dünya SAKIT,**
"Yeni Məsəvat"

MUSAVAT

Son səhifə

N 224 (8597) 11 dekabr 2024

De k a b r

Pişiklər niyə insanların ağrıyan yerlərində yatırlar?

Pişiklərin insanların ağrıyan yerində yatma davranışı, onların instinktiv və empatik təbiətləri ilə əlaqədardır. Bu davranışın bir neçə mümkün izahı var. Qədim dövrlərdən bəri pişiklərin niyə heyvətimiz müalicəvi qabiliyyətlərə malik olduğunu araşdırdıq. İnsanlar inanırdılar ki, bu heyvanlar intuitiv olaraq bədən ağrı hissələrini tapıb onların üzərində uzanaraq rahatlıq gətirir. Bəs bu həqiqətən belədir, yoxsa hər şey təbii səbəblərlə izah olunur?

Pişiklər hansı xəstəlikləri müalicə edir?

Müalicənin elmi sübutu olmasa da, bir çox sahiblər pişiklərin müəyyən xəstəliklərin öhdəsindən gəlməyə kömək etdiyini görürlər.

Ürək-damar xəstəlikləri.

Pişiklər insanlarda qıçılma və gərginlik səviyyəsini azalda bilər ki, bu da hipertoniya və hətta infarkt riskini azaltmağa kömək edə bilər.

Stress və yorğunluq.

Bir heyvanla mehriban temas gərginliyi aradan qaldırmağa, qan təzyiqini normallaşdırmağa və hətta migren kimi baş ağrıları aradan qaldırmağa kömək edir.

Mədə-bağırsaq traktının və genitourinaria sisteminin problemləri.

Pişiyinizə yumşaq bir şəkildə toxunmaq və ya minidəmaq, həzm və ifrazat sistemlərinə müsbət təsir göstərə bilən rahatlaşdırmağa kömək edə bilər. Bundan əlavə, pişik saxlayan insanların daha uzun ömür sürdüyünə inanılır - ev heyvanı olmayanlardan 10 il daha çox. Onlar həmçinin daha sabit qan təzyiqi və xolesterol səviyyəsinə malikdirlər.

Niyə pişik ağrıyır yerdə uzanır?

Pişiklərin bədənində xəstə hissələrini hiss etdikləri və onları "sağaltmağa" çalışdıqları ümumi bir inanacdır. Ancaq bu, daha çox heyvanların təbii davranışı ilə bağlıdır.

Türkiyədə qadın qarnında qayçı ilə yeddi il yaşayıb

Türkiyəli cərrahlar 7 il əvvəl əməliyyat zamanı xəstənin mədəsində unudulmuş cərrahi qayçıyı çıxarıblar. Bu barədə "Hürriyet" qəzeti məlumat yayıb. Hadisə Kahramanmaraş şəhərində baş verib. Şəhər sakini baş ağrısı şikayəti ilə xəstəxanaya müraciət edib. Lakin MRT müayinəsi zamanı onun mədəsində 16 santimetrlik cərrahi qayçı olduğu aşkar edilib.

Məlum olub ki, qayçı 7 il zamanı həkimlər tərəfindən əvvəl aparılan bir əməliyyat unudulub. Keçirilən yeni

əməliyyat zamanı qayçı uğurla çıxarılıb. Xəstə ilk əməliyyatı edən həkimdən prokurorluğa şikayət edib.

Ev heyvanları dünyasında inqilab: itlər süni intellekt sayəsində "danışacaq"

Yaxın gələcəkdə ev heyvanları ilə ünsiyyət tamamilə yeni səviyyəyə çıxmaqla bəzən itlər süni intellekt sayəsində "danışacaq". Sığanlarla uğurlu təcrübələrə əsaslanaraq alimlər itlərin beynini süni intellektə qoşmağa planlaşdırırlar. Mövzu haqqında danışan neyrofizoloq Mixail Lebedev deyib ki, bu, dördəyənli dostlarımıza sahiblərini yalnız başa düşməyə deyil, həm də onlarla danışmağa imkan verəcək. Ekspert rəyini söyləyən kimi bu cür texnologiyaların inkişafından qorxmamağa çağırır və süni intellektin insanlara yalnız fayda verdiyini vurğulayıb. "Neyrointerfeyslər - beynə qoşulan və müxtəlif əməliyyatları yerinə yetirən qurğular - həm insanlar, həm də heyvanlar üçün əvəzolunmaz köməkçilərə çevriləcək", - deyir o bildirib.

Onun sözlərinə görə, bu gün belə implantları olan sığanlar müxtəlif tapşırıqları yerinə yetirə bilərlər. "Beyni elektrik cərəyanı ilə stimullaşdırıldıqda, o, məsələn, sağ və sol nıçaq arasında seçim etmək kimi öz məsələlərini həll edə bilər. İtlərə gəldikdə isə implant onlara, məsələn, iflic halında kömək edəcək", - deyir Lebedev izah edib.

Neyrofizioloq fikrincə, gələcəkdə texnologiyaların inkişafı ilə onların əlçatanlığı artdıqca, ev heyvanları ilə əlaqə qurmaq üçün belə cihazları istəyən hər kəs ala biləcək. O, həmçinin bildirib ki, itlərlə hətta xarici dildə də danışmaq mümkün olacaq. "Onunla hətta fransız dilində də danışa bilərsiniz və o sizi başa düşəcək", - deyir ekspert əminliyini vurğulayıb.

Bunları bilirsinizmi?

- * Bir cüt milçəyin yalnız aprel-may aylarında buraxdığı yumurtaların hamısından ağcaqanad çıxsa, dünyanı 14 metr qalınlığında milçək təbəqəsi örtərdi.
- * Dünya əhalisinin 50%-nin telefonla heç danışmadığını bilirsinizmi?
- * Əgər siz 1 saat müddətində qulaqcıqla nəyəsə qulaq assanız, bu zaman qulağınızda bakteriyaların sayı 70% artmış olacaq.
- * Yataqdan düşərək ölmə ehtimalının iki milyonda bir olduğunu bilirsiniz?
- * Bir insandakı ümumi damar uzunluğu 150 min kilometrdir. Başqa cür desək, bu dünya ilə Günəş arasındakı məsafənin 150 milyon km-ə bərabərdir.
- * Kişiləri ildırım vurmaları ehtimalı qadınlara görə 6 qat daha çoxdur.
- * Bir okeanın ən dərin yerində, dəmir bir topun dibə çökəməsi bir saatdan çox vaxt alır.
- * Bu günə qədər yaşamış ən ağır adam 635 kiloya sahib olan vaşingtonlu Jon Brover Minnochdur.
- * Məşhur cizgi filmi Təməl Rəis 1919-cü ildə Elzie Crisler Segar tərəfindən çəkilib.
- * Barmaq izləri kimi dil izləri də hər insan üçün unikal və təkrarolunmazdır.
- * ABŞ-da yaşları 20 ilə 29 arasında olan zənci kişilərin üçdə biri ya həbsxanada, ya da müvəqqəti istintaq təcridxanasındadır.
- * Dünyanın ən hündür dalğası 1971-ci ildə Yaponiyanın İşigaki adasında qeydə alınıb. Onun hündürlüyünün nə az, nə çox 85 metr yüksəkliyə çatdığı bildirilir.

Yataq otağında işıq - nələri bilmək lazımdır?

Yataq otağında gecə vaxtı zəif işıqlandırma belə ürək-damar sisteminin sağlamlığına mənfi təsir göstərə bilər. Bu nəticə Karolinska İnstitutunun (İsveç) alimlərinin apardığı yeni tədqiqatdan əldə olunub. Araşdırmanın nəticələri nüfuzlu "The Lancet Cardiovascular Research" jurnalında dərc edilib. Tədqiqata rəhbərlik edən professor Maykl Perres bildirib ki, yataq otağında işıqlandırma ilə arteriyaları zədələyən aterosklerozun sürətli inkişafı arasında aydın əlaqə müəyyən edilib.

Ateroskleroz zamanı damarların daxili qışasında, əsasən xolesterolün ibarət piy yığılması əmələ gəlir. Bu yığılma arteriyaların daralmasına və hətta tam tıxanmasına səbəb olur ki, nəticədə toxumaların işemiyası, infarkt, insult və ürək çatışmazlığı kimi ciddi sağlamlıq problemləri yaranır. Tədqiqat çərçivəsində alimlər yaş, bədən kütləsi, zərərli vərdişlər və ilkin sağlamlıq vəziyyəti kimi müxtəlif risk faktorlarını nəzərə alaraq, yetkin könüllülərin məlumatlarını təhlil ediblər. Nəticələr göstərib ki, yataq otağında süni işıqlandırma, digər faktorlardan asılı olmayaraq, ürək-damar patologiyalarının inkişaf ehtimalını artırır.

Alimlər hesab edir ki, bu təsirin əsas səbəbi orqanizmin sirkadiyan ritmlərini tənzimləyən melatonin hormonudur. Süni işıqlandırma melatoninin ifrazatını zəiflədir, bu isə təbii bioloji prosesləri pozaraq aterosklerotik düyünlərin əmələ gəlməsinə, nəticədə isə ürək və damar problemlərinə səbəb ola bilər. Mütəxəssislər yataq otağında işıqlandırmaya diqqət yetirməyi və mümkün qədər gecə vaxtı süni işıqdan uzaq durmağı tövsiyə edirlər.

Veteran 103 yaşında vəfat etdi

Yevlax rayonundan olan 103 yaşlı İkinci Dünya müharibəsi iştirakçısı dünyasını dəyişib. 1921-ci ildə Xaldan qəsəbəsində doğulan Abdulla Hacı oğlu Abdullayev 1941-1945-ci illərdə sovet qoşunlarının tərkibində döyüşüb. Müharibədən sonra doğulduğu Xaldan qəsəbəsində yaşayan Abdulla Abdullayev 103 yaşında vəfat edib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500